Anul VI. Nr. 17—24 | 8 pagini 500 Lei | Timişoara 1 Sept.—15 Dec. 1945

VREREA

Apare la 1 şi 15 a fiecărei luni.

Director: ION STOIA-UDREA

Direcţia: Timişoara III. Str. Doia 12
Redacţia: I., Str. Telbisz 2.
Administraţia: I., Str. Lonovici 2.

TELEFOANE:
Direcţia: 45—25 Redacţia şi Tipografia 50—03

Abonamente: 5000 Lei anual. Pentru întreprinderi 25000 Lei

Geneticianul rus Miciurin

de Dr. Gh. Oancea-Ursu

Printre figurile, pe cari genetica vegetală contimporană le-a recunoscut recent în rândul marilor ei creatori, născuţi pe solul rusesc, este şi aceea a lui Miciurin (1855—1935), selecţionator de plante şi genial genetician.

Pentrucă n'a avut norocul unei pregătiri universitare, el a crescut şi s'a format, din punct de vedere ştiinţific, împins de impulsul nesecatei sale pasiuni de a cunoaşte şi de a pătrunde tainele naturii. Acest impuls, însă, este totdeauna semnul diagnostic al oricărei vocaţii ştiinţifice cu adevărat superioare; este esenţa însăşi a vocaţiei. „Am fost absorbit întotdeauna şi cu totul, scria el, de preocupările mele de a creşte un fel sau altul de plante şi această pasiune era aşa de puternică, încât nu observam multe alte lucruri din viaţă, care au trecut pe lângă mine fără să le înregistrez." In copilărie distracţiile lui preferate erau adunarea de plante, fructe şi seminţe de tot felul. Căuta lacom mai ales acele plante, cari ies din comun, fructele şi seminţele, cari i se păreau mai gustoase, mai frumoase şi mai atrăgătoare. Şi din aceste distracţii s'au plăsmuit, cu încetul, toate problemele biologice, pe cari avea să le frământe mintea lui în toată maturitatea, toată viaţa sa. O forţă lăuntrică torenţială, inerentă personalităţii lui, a susţinut pronunţata continuitate a preocupărilor sale biologice, în ciuda greutăţilor externe — a neatenţiei, neprinceperii şi disconsideraţiei cu cale-l întâmpinau cei dimprejur. Desvoltată în împrejurări absolut neprielnice — când ştiinţa n'a avut organizare socială şi instituţii sociale — creaţia lui trebue primită ca zvâcnirea propriei lui personalităţi, zvâcnirea geniului.

Fiind simplu casier de mărfuri în gara Coslov (cu un supliment de venituri de pe urma unui atelier de ceasornicărie şi de reparaţie de aparate) s'a apucat şi şi-a procurat toată literatura rusă de specialitate şi tot materialul pomicol necesar pentru crearea unui laborator vegetal (o pepinieră), pregătindu-se cu neînduplecată stăruinţă pentru viitoarea sa activitate de creaţiune ştiinţifică. Se adânceşte în studiul răspândirii speciilor pomicole pe glob, şi reuşeşte să cunoască enormele resurse de material pomicol din America (stabilimentele Villmorin), şi Germania (stabilimentele Späth).

Ajungând în postul de monteur al ceasornicelor şi aparatelor la căile ferate din regiuni foarte întinse, are putinţa să călătorească şi să întreprindă o cercetare detailată asupra situaţiei pomicole din 5 guvernământuri. Face în această cercetare preliminară constatarea desolantă că „în timp de secole, pentru pomicultura Rusiei şi regiunilor nordi-ce nu s'a făcut nimic" 80% din soiurile de fructe erau semi-sălbatice sau sălbatice. Sortimentele livezilor erau foarte sărace: existau două soiuri de meri, trei de peri, unul de vişini, corcoduşul şi .. buruienile arborescente, ce invadau pomii roditori. Mintea ascuţită a naturalistului de vocaţie a ajuns la concluzia că pomicultura Rusiei trebue revoluţionată şi în teorie şi în practică. Această concluzie a luat proporţia unuia din acele idealuri, cari cer consacrarea întregei vieţi pentru realizarea lui.

Intradevăr fară mijloacele necesare (fără situaţie, fără sprijin oficial şi fără teren de experimentare) pentru creşterea şi ameliorarea pomilor, el şi-a luat asupra sa greaua misiune de a realiza această revoluţie. L-a favorizat şi mersul evenimentelor din Rusia: după schimbarea regimului — prin Revoluţia din Octombrie 1917 — şi dupăce a fost descoperit de Lenin însuşi, el s'a putut apuca să elaboreze un plan de reconstrucţie practică a pomiculturii ruseşti.

Insă problematica genetică a pomiculturii o conturase şi precizase, aproape în toate aspectele ei, — el, cel dintâiu, ca un alter Mendel al Ruşilor.

Deja în 1888 — deci înainte de a fi fost cunoscute principiile genetice descoperite de Mendel, sau „legile mendeliene", el îşi propuse să rezolve chestiunea sortimentelor de fructe, prin crearea de soiuri nobile, cari să aibă pe lângă calităţile biologice „nobile" — şi însuşiri de rusticitate, adică să fie rezistente în condiţiile climatice din centrul şi extremul Nord al Rusiei, aşa cum sunt soiurile sălbatice. Aceasta echivala cu greaua încercare de a muta Sudul — şi fructele lui — la Nord, în regiunile de frig. Nu cunoscuse încă nici darwinismul, nici pe Timiriazev.

Nu avea, deci, altceva de făcut decât să se agâncească în studii, în laboratorul verde al naturii, lăsându-se condus de talentul său de experimentator, echipat cu o intuiţie de rară acuitate.

Pas cu pas, a reuşit să-şi înfiripeze o pepinieră comercială, în care şi-a început seria lucrărilor de hibridare (1884). Avea de pe atunci mii de puieţi din sămânţă — cari îi serviră ca material de bază pentru selecţiune. Apucând pe calea hibridărilor şi selecţiunii, el nu pierdea o clipă din vedere obiectivul suprem, la care ţintea constant să ajungă: plante nobile dar rezistente la ger deopotrivă cu cele sălbatice. Işi dădea perfect de bine seama că are în mână o metodă bună şi eficace, astfel că putea preciza cum nu se poate mai plastic şi într'un mod foarte asemănător cu Galton, când vorbea de acel „betterment of human race" şi de eugenie: „Noi nu trebue să aşteptăm daruri dela natură, noi le smulgem".

Când şi-a publicat primul catalog pomicol el a folosit prilejul spre a da publicităţii o bună parte din ideile sale noui, revoluţionare, în orientarea pomiculturii ruseşti. Din multiplele sale experienţe el a desprins două principii fundamentale:

1. Principiul hibridării îndepărtate, şi

2. Principiul educaţiei hibrizilor în faza tinereţii.

Incrucişând plante de aceiaşi provenienţă, sau din regiuni cu clima asemănătoare el obţinu produşi slabi, neadaptabili la regiunile de ger din Asia Centrală. Constată însă, că hibrizii din soiurile europene şi cele sălbatice din regiunile cu clima aspră se adaptau lesne condiţiilor climatice ale regiunii. Deaceea îşi îndrumă cercetările mai ales spre aceşti produşi.

In căutarea lui după specii noi, pentru creaţiile originale, ce aveau să rezulte din încrucişare îndepărtată, Miciurin se lăsă atras în special de nesfârşitele resurse ale florei pomicole sălbatice din Siberia, Asia Centrală şi Orientul Asiatic.

(Continuare la pagina 3)

Ultimele versuri ale lui Serghei Esenin

27 Decemvrie 1925

La revedere, prieten drag, la revedere!
Iubit prieten! Mereu în suflet o să-mi fi —
Predestinata noastră despărţire
E semn c'odată iar ne-om întâlni.

La revedere, prietene, fără sărut de frate.
Să nu fi trist sub gândul greu ecou;
In viaţa asta moartea nu-i o noutate
Dar nici ca să trăeşti nu e nimica nou.

In româneşte de
N. Mărgeanu

Fără titlu

de Nicolae Ţoia

Pe ţărmurile noastre dezoltate n'a bătut
mare clopotul minunilor;
tristeţea noastră nu e elegie, 'nchisă 'n ritm
şi nici cadenţă caligrafiată'n portative.
Turma zilelor trece cenuşie sub cerul ars,

Prietenului meu, pictorul, i-s'au uscat
toate culorile în tuburi.
Iar Enna-şi plimbă în zadar
degetele înfrigurate peste clape:
nici-o melodie nu se naşte.

Noi am uitat bucuria elanului
şi sborul spre senine culmi de gând.
Suntem flămânzi. Suntem săraci.
Hoitul ruşinos îl îmbrăcăm
cu sdreţele neputincioaselor regrete.

R. Ladea — „Iovan Iorgovan braţ de buzdugan . . ."

BĂTAIA

de Iosif Aldan-Moisi

Se lăsa amurgul când au apărut, târându-se şerpeşte, în şanţuri. Erau doi. Unul, un năzdrăvan oacheş, care povestea mai târziu că el „e dela Gorj". Pe cap avea un basc ca vânătorii de munte. Celălalt, cu un galon răsucit de teterist pe un umăr. In capul gol, părul i se lipise, năclăit, de frunte şi de pometii obrazului. Era palid şi respira înecat, cu toată gura. S'au prăvălit depe parapet ca doi saci cu nisip şi au rămas nemişcaţi, cuprinşi de sfârşeală. Mult timp nu i-a iscodit nimeni, de unde veneau şi ce căutau, străini de unitate, acolo între ei. Ştiau, sau bănuiau. Descinşi, fără arme, nu puteau fi decât fugari. De cu noapte, oraşul, pe care se rezima flancul drept, a fost ocupat de Ruşi, şi capătul liniei dinspre mare, apărată de un batalion de vânători români, s'a frânt ca un vreasc. Ştirea s'a răspândit ca fulgerul dealungul tranşeelor: surprinşi, nemţii n'au mai avut timp să evacueze oraşul şi i-au luat Ruşii ca din oală. Cei doi de-acolo veneau, scăpaţi cine ştie cum. Aşa era, ce să-i mai întrebi! Prin ce minune, însă, putuseră străbate, pieziş, câţiva kilometrii de front, bătuţi fără cruţare, tot timpul zilei, de artileria rusească şi să scape teferi, asta era o taină.

Seara se lăsa senină şi ţinând seama de iadul de peste zi, oarecum liniştită. Rachete albe ţâşneau rar din tranşeele Românilor, luminând, câte o frântură de minut, feţe obosite, schimonosite de încordare. Şedeau înşiraţi dealungul şanţurilor, săpate în pripă şi prea puţin adânci, cu genunchii adunaţi sub bărbie, îmbrăţişând armele. Cei mai mulţi fumau, ferind jăratecul ţigărilor în pumni. De cei doi străini nu se ocupa nimeni. De altfel prea puţini îi văzuseră când au venit. Stăteau, sleiţi, cu mădularele resfirate, aşa cum căzuseră de sus. Intr'un rând teteristul a cerut, fără să se adreseze nimănui, apă.

— „N'avem apă", spuse cineva pe care nu-l vedea. „Aşteaptă să vie ciorba. Nu e aşa bună ca apa, dar e apă."

In spatele liniilor, câteva tractoare dela „antitanc" se învârteau, duduind, pe potecile dintre vii, ca să creadă Ruşii că se pregăteşte un atac de blindate.

La răstimpuri se aud, ici colo, şoapte în lungul şanţului.

— Mă taie al dracului, sub curea, de foame.

E singurul gând pe care-l poate închega omul hărţuit de gloanţe şi de groaza morţii.

Cel de lângă el stă cu ceafa rezimată de peretele tranşeului şi scuipă, lihnit, în sus peste parapet:

— Dă-mi o ţigară!

Noaptea trece greu într'o poziţie nouă, neconsolidată şi nefortificată. In faţă niciun obstacol, nimic care să poată întârzia un atac prin surprindere. Când omul acesta, ghemuit în fundul şanţului, îşi pune foaia de cort peste cap, de parc'ar avea de gând să doarmă, asta nu înseamnă că şi-a dat fără grijă viaţa în paza sentinelei, care, biruită de somn, tresare îngrozită, de câte ori, adormind în picioare, capul i se loveşte de buza tranşeului. Nu, omul acesta, căruia i se spune soldat şi-l cheamă Ion, îşi mai simte încă inima brăzdată de urmele acelei terori cumplite, încercată în nopţile negre ca smoala, petrecute pe poziţie în pădurile dela Achtyrskaja. Şi acolo, baremi, se socoteau a fi tari. Reţele de sârmă ghimpată în faţă, legături telefonice perfecte cu spatele şi puncte reperate cu precizie de artilerie. Şi totuş . . .

. . . Postul numărul doi. Ion. Ceasul unu după miezul nopţii. Noapte de Ianuarie, în Cuban, fără zăpadă. Deaceea noaptea e atât de neagră.

(Continuare la pagina 6)

Zidarul obosit

de Arturo Loria

Tată şi fiu se îndepărtară de lumina casei, pe o platformă netedă care tivea poala acoperişului în piramidă, pălărie atât de rece minerală pe omenia arhitectonică a edificiului, încât să stârnească groaza ca un vârf de munte neumblat.

Zidarul, privind împrejur, descoperi coşul dărâmat de furtună: se înălţa singuratec pe faţa râpoasă, unde ţiglele de ardezie nouă oglindeau recile reflexe ale cerului pe opacitatea celor vechi, despărţite prin şirul neorânduit al răstimpurilor în multe table de şah cărora ochiul era constrâns să le caute fortuita complectare.

— E aproape de colţ, — zise, şi privind ţintă coşul, acesta păru mai luminos pe vila înconjurată de un cer îngreuiat de nori, astfel că sensul golului de-alături crescu pentru el. Totodată, înaintând hotărit se întorcea să supraveghieze băiatul care sfida un câine ce lătra îndârjit, jos pe esplanada cu pietriş.

— Lasă-l în pace.

— Are ce are cu noi, — răspunse fiul şi se aplecă să culeagă un ciob de ardezie care plouă pe lângă dobitocul asmuţit să-l caute.

Tatăl surâse, apoi:

— Haide, — făcu sever.

Ajunşi la coşul care ieşea din prima faţă a acoperişului şi punând materialul şi uneltele pe platformă, zidarul îşi făcu socoteala că lucrul de îndeplinit era puţin.

— Dute după apă, — porunci, — şi ad'o repede. Mi-e teamă c'o să plouă.

Băiatul se depărtă spre lumină şi tatăl rămase să cerceteze cerul. Ploaia părea iminentă; norii în mişcare îşi pierdeau strălucirea albă în mari valuri cenuşii, grele şi nemişcate. In întunecarea treptată, întinsa pădure din împrejurimi îşi pierdea culoare ei aeriană, deasă şi ascmenea ierbii umile de grădină. Lângă vilă primii arbori ai parcului îşi reflectau vârfurile în lăcşor şi apa cuprinzându-le părea că urcă şi se apropie de cer.

Zidarul socoti cu ochiu încercat, distanţa reală pentru a birui iluzia turburătoare a acelei apropieri, apoi se puse să desprindă de pe coşul despuiat cărămizile primejdioase pânăce ajunse la zidăria neatinsă şi sănătoasă.

Băiatul veni cu o găleata plină cu apă şi pregăti varul pe o scândură.

Tatăl îşi întoarse faţa surâzătoare:

— Nu mai am nevoie de tine, deacum. Dece nu cobori să priveşti parcul? Sunt şi lebede pe lac. Dute, prilejul nu mai vine. Bagă de seamă la câine şi nu te atinge de nimic?

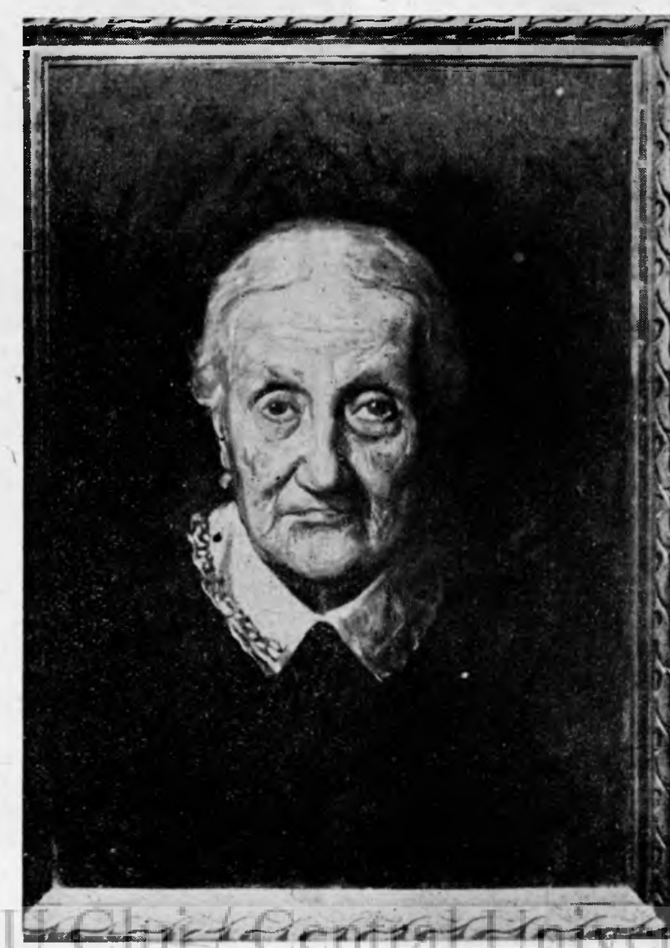
Băiatul porni în aventura poruncită, puţin şovăielnic, temător să nu găsească vreo piedică.

— Dacă te întâlneşte cineva spune-i că eşti fiul meu, — îi strigă dela spate zidarul care rămas singur, îşi văzu cu sârg de-a termina lucrul şi-apoi să coboare de pe acoperiş.

Cerul vestea ploaie, vântul tăcea din când în când, ca pentru a-o părtini, dar pe arborii apropiaţi erau mereu frunze care continuau să freamete şi să foşnească printre cele nemişcate, pradă unor jocuri misterioase şi nevăzute ale aerului. Atunci, bărbatul ridica ochii să le privească, cu neliniştită curiozitate, apoi surâdea.

In clipele de absolută linişte, el îşi auzea propria răsuflare, gâfâind înăuntrul puţinului turnuleţ pe care-l refăcuse şi-i venea să fluere în gâtlejul negru şi gros ca într'un flaut deschis sunetului, în căminurile deschise ale odăilor suprapuse şi să dea astfel riposta sgomotelor acelora nedesluşite care ajungeau la el, când ca dela o cină sărbătorească, când ca nişte goane şi urmăriri de lume desculţă prin coridoare foarte lungi.

Se stăpâni; totuşi, răutăcios, lovea tare cărămizile cu capătul sgomotos al mistriei pentru a le potrivi în stratul de var, şi se oprea să asculte desamăgit, că nici orgia nici bacanalele nu erau cu adevărat în vilă, aşa cum ar fi vrut. Crescând coşul, putea să lucreze într'o poziţie mai puţin incomodă şi să privească împrejur fără greutate. Cineva fugea prin parc urmărit de câinele ce lătra vesel. Işi recunoscu fiul; îl întrevăzu pe marginea, lacului admirând ceva ce-i rămânea ascuns, apoi îl pierdu după munţii de tufişuri verzi din espltnadă. Coşul creştea şi sgomotele nedesluşite ale

Alexandru Popp — Mama

casei ajungeau sus din ce în ce mai înnăbuşite de materialul nou şi umed. Zidăria se îndesa şi se ntrarărea: sgâriind cu unghia între staturile de var, zidarul se încredinţă că se prinseseră bine.

— Poate să plouă deacum, — gândi, potrivind pe coş noua pălărie de tinichea neagră. Ridicându-se din poziţia incomodă, pentru a culege uneltele simţi o buimăcire, o uşoară ameţeală. Privirea lui străbătea prea multă pădure şi preamult în scurtele clipe, şi imaginile se înghesuiau nedeslusită. Surâse şi-şi aţinti privirile în zare, în căutarea unei linii nemişcate. Deasupra îndepărtatelor şi fumuriilor întinderi ale pădurii ploaia începuse. Socoti atunci desăvârşita lui singurătate drept un pericol. Pietrele noi ale coşului, roşii-vii pe temelia cenuşie învechită îi dădeu impresia de-a fi adăugat ceva scârbos şi duşmănos, acoperişului, care alerga prăpăstios spre cer, şi fu cuprins de o mâhnire mânioasă.

Se mişcă spre lumina casei. Făcând doi paşi se opri tremurând. O răcoare lăuntrică, o sfârşeală neaşteptată îl făcu să se sprijine de streaşină, în timp ce uneltele îi căzură din mână. Ciocanul, apăsând pe-un picior îl încredinţă totuşi, în timpul ameţelii că stătea pe loc şi era încă pe teren tare.

— Sunt obosit, — gândi, — îmi va trece, — şi pentru a nu suferi atracţia golului şi nici scârba acoperişului lucios începu să privească deasupra arborilor.

Ameţeala fu astfel înfrântă, dar încrederea nu reveni: cu palmele mâinilor lipite de suprafaţa lunecoasă de ardezie, zidarul pipăia pe jos pentru a-şi regăsi vechea siguranţă. Vedea la stânga lăcşorul, argintiu la mijloc şi întunecat de apa neagră pe sub malurile umbroase. Dintr'un mic golf ascuns, ieşiră lebedele. Trei, albe, în şir. Innotau lunecând pe apa întunecată, rupând cu pieptul barierele plutitoare de frunze, păreau să aibă ţinte îndepărtate. Ironic surâse şi neăsură marginile lăcşorului. Din când în când păsările-şi deschideau aripile, ca o barcă pânzele, şi manevrau gâturile lunge pentru a schimba direcţia.

Ajunseră la mijlocul lacului unde se făcură cenuşii şi aproape invizibile, sub un reflex de argint.

El le uită, atras de un alt spectacol. Intr'o îngrăditură a parcului, un mânz sprinten galopa neastâmpărat. Se auzeau în tăcerea ce domnea, isbiturile de copită în ogradă: se auzeau mai apropiate când animalul rămânea ascuns după arbori pentru a reapare în fugă, roib şi iute pe iarba verde.

Deodată începu să plouă.

Privind la mânz, zidarul reuşi să se întoarcă la lumina casei fără a fi stânjenit de abis, totuşi gâfâind, ca scăpat dela primejdie.

Işi aduse aminte că nu departe de-acolo, după colţ, nobila clădire era unită cu o aripă laterală ce avea acoperişul neted, uşor de străbătut spre vreo lumină ori lucarnă.

Orbit de ploaia biciuitoare se întinse deabuşilea pe platformă pentru a se târi, bine călăuzit. Auzea burlanele gâlgâind; de pe peretele de ardezie apa curgea în valuri când opace, când strălucitoare.

Ajunse astfel la acoperişul neted ce era cu câteva palme mai jos decât platforma: cobori şi, aflându-se în siguranţă, se strecură, la adăpost, sub straşina primului acoperiş.

Lebedele nu mai pluteau pe lac. Stăteau lipite de ţărm, deschideau şi închideau aripile, mereu nemulţumite de felul cum se strângeau penele scăldate de sus.

Mânzul, invizibil acuma, nu mai galopa. Lovea pe loc din copită şi necheza atât de strident încât s'ar fi putut crede că suferă, prinzonier în îngrăditura fumurie de ploaie.

In murmur de smogote, ploaia încetă.

Zidarul ieşi de sub straşina apărătoare, cu nerăbdarea de-a verifica dacă ceeace bănuise era adevărat. Pe acoperişul neted lipseau luminile şi lucarnele. Se aflau, în schimb la distanţe egale, mari geamuri de sticlă cu scheletul în cruce al drugurilor de fier ce le susţineau. Dinspre casă, urca spre faţa dinăuntru a geamului o lumină cenuşie şi deasă ca un gaz, şi apăsarea acoperişului părea că ţine cu greu piept exalaţiunii.

Singura cale era să se întoarcă, dar zidarul se simţea obosit şi neîncrezător în propriile puteri, ca un proaspăt convalescent. Rămase pe aripa aceia a clădirii, de unde i se desvelea pieziş faţada posterioară şi se aşeză în aşteptare. Işi închipuia că, vorbind cu cineva, revăzându-şi fiul, voia rea i-ar fi pierit: deaceea fixa când îmbucăturile parcului în piaţă, când faţada cu ferestre multe, în nădejdea că un servitor ar fi deschis vreuna.

Acolo unde perdelele erau date laoparte, întrevedea interiorul odăilor, mobilele, ramele aurite şi fiecare dintre obiectele acelea îl odihneau de golul şi înălţimea duşmane inimei, adormind în el conştiinţa riscului mortal de-a voi să ajungă la ele printr'o încercare prea timpurie.

Intre norii subţiaţi se născu un pic de soare cu dinţi, ce făcu nefireşti pădurea, luminişul, parcul. De fapt, totul părea desprins de pământ şi atârnat în mişcare; aerul, liniştit pe sus, îi atingea faţa prin mişcarea lui ondulată. Fiecare lucru era apropiat şi uşor de atins. Un pas, un avânt, o săritură aveau să ducă pe om în sbor, pe vârful acoperişului, pe vârfurile arborilor primitori, în luminiş, lângă mânzul ce se odihnea.

Iluzia de-a se se putea arunca în sbor deveni atât de ademenitoare zidarului încât cu greutate putu s'o biruie. Când îşi recăpătă conştiinţa greutăţii şi-a înălţimii lucrurilor, rămase în el o mâhnire, ca după un prilej pe care nu-l ştiuse culege.

Se gândi să strige, dar tăcerea, aerul liniştit, maiestatea clădirii îl reţineau. Resemnat, se ghemui cu mâinile pe genunchi, cu ochii aţintiţi în zare.

Aerul aurit îl proecta în singurătate, şi pentru el însăşi. Mâinile aveau un nimb de aur, stofa udă şi aspră îl învăluia într'o linie luminoasă, din pricina căreia îi era teamă să se mişte, ca într'o haină nouă, bogată şi străină. In conturul acela luminos se simţea singur şi osândit la nemişcare. Işi închipui că dela depărtare trebue că părea o grămadă de pietre învechite, un coş dărâmat, şi desnădăjdui ca un sărac trădat de-un mag răutăcios.

Sgomotul deschiderii unei ferestre îl suprinse şi-l făcu să-şi îndrepte privirea către faţadă.

Apăru-se în cadrul ferestrerei o femeie cu totul goală. Părea că venise la pervaz pentru a respira aerul lăsat de ploaie. In jurul ei, un fum cald, ieşea pe fereastră. Femeia avea faţa senină şi-şi ştergea pieptul cu un gest distrat şi uşor, pierdută în a privi câmpia. Dispăru pentru un timp scurt, se întoarse cu un piepten alb în părul negru şi gestul ce-l făcea dându-l pe spate îi umplea goliciunea trufaşă.

Zidarul îşi ţinea suflarea şi-şi pleca pleoapele în jos, de teamă că privirea lui însetată şi grea ar putea fi auzită; femeia se privi într'o mică oglindă, apoi o aşeză pe pervaz pentru a-şi împleti părul. Mutarea unui nor făcu să isbucnească pe cer un lac înflăcărat de soare. Zidarului i se păru că femeia fermecată n'ar mai putea să se mişte deacolo, răsplată nefericirii şi răbdării sale. Mulţumit, râse, şi soarele îi intră în gură mai îmbucurător proprii obraji iluminaţi, sa o oglindă ce putea să-l descopere, plecă în jos putea să-l descopere, plecă în jos capul, ascunzându-l între braţe. Rătăci cu privirea în jos, dincolo de pietrişul pieţei şi adăposturile verzi ale lămâilor. Infipt în iarba grădinii, nemişcat ca un arbust acoperit de zdrenţe cenuşii, stătea fiul său şi privea femeia goală. De pe faţa ipocritaplecată se vedeau, aţintiţi în sus, ochii albi.

Atunci, zidarul încercă mânie şi pismă. Mâna lui ameninţă pe băiatul care nu-l vedea: — Pleacă deacolo, pleacă de-acolo! — apoi ochii se întoarseră neliniştiţi la femeie. Ea avea căutătura prea înălţată ca să observe noua umbră de pe pajişte, dar zidarul nu mai putea să se bucure ca mai 'nainte, din pricina ruşinii lăuntrice de-a împărţi spectacolul cu fiul său. Ii invidia acea bogată viziune dăruită visurilor de adolescenţă în timp ce pentru el goliciunea femeii era deacum lipsită de orice farmec, acesta fiindu-i furat de către băiat. Cu o tristeţe confuză simţea că acesta era vinovat de ceva pentru care nu putea să-l pedepsească, şi totodată prevedea brutalitatea cu care avea să-l arunce în braţele mamei sdrenţăroasă şi dojana în întrebarea ei: — Ce-a făcut? — Preferă să-şi abată privirea şi s'o aşeze altundeva, pe un punct oarecare al parcului. Văzu lebedele pe lac, înaintând cu ezitările unui cor ce se pregăteşte să cânte, şi în îngrăditură, mânzul zăcând obosit şi greoui pe iarbă, dar aceste imagini nu-l abăteau dela voinţa de-a-şi spiona fiul.

Era tot drept, pe iarba întunecată, mic şi diform, pe ici şi pe colo murdărit de var, ca o blană vărgată. Femeia rotindu-şi ochii împrejur, privea fericită şi putea să-l vadă. Dar ea, deşi uitându-se în jos, părea acum să caute printre arborii care alcătuiau un adăpost, tropăitul mânzului. Speriat, băiatului i se împăinjeniseră ochii şi-i tremura trupul.

Zidarul încercă un fel de satisfacţie văzându-l întrucâtva pedepsit dar părintescul instinct de-a-l ocroti îi redete afecţiunea alungată de mânia de-a fi fost abătut dela fericita sa descoperire: măsura privirea femeii, îi cerceta înclinarea,

(Continuare la pag. 4)

Lucrurile simple ale soldatului

de Petru Vintilă

Plouă de-o săptămână putred în inimi, pe mantale şi'n streşini.
Nici un ziar n'a mai pătruns în cazarmă, nici-o ştire de dincolo de ziduri.
Sentinela No 1 e un hârdău, în care amintirele-şi spală batiste,
Castanii soldaţi par'că şi ei trimit gardului cărţi postale triste.
Aşa de bine-ar fi lângă-un foc bun, unde să cazi pe gânduri.

Puşca e-o fată, care trebue purtată mereu, chiar dacă mânile-s reci.
La cantină dorurile răvăşite stau lângă ţoiurile cu rachiu;
Trec soldaţi prin curte, uzi ca fantomele, nici unul par'că nu-i viu;
Paşii sărută noroiul şi vorbele puţine sună aspre şi seci.

Consemnul general e tipărit în sufletele cari stau în pielea goală,
Nici-un suspin nu-i trecut îin regulament, la ce bun?
Gurile miroase urât, vorbesc simplu, mestecă Dumnezei şi tutun,
Şi vopsesc bunul simţ, ca toate closetele, cu smoală.

Somnul e fratele cel mai bun aşteptat.
Inchis în el poţi să fii acasă, în cer, poţi să fii la Buzău,
In orice alt loc unde plouă mai puţin şi nu-i mai rău.
D'aia pe cearceafuri apar hărţi: toate drumurile pornesc dela pat.

Ce simplu moare cineva în cazarma pătrată, unde tipă un colonel.
La bucătărie se face mâncare de fasole (ar fi mai bună cu cârnaţi)
Pe hainele mortului, care's noui, se bat înjurând trei gradaţi.
Un suflet kaki a dezertat dincolo şi.n curte a rămas un soldat fără el!

Geneticianul rus Miciurin

de Dr. Gh. Oancea-Ursu

(Continuare dela pagina 1)

Pe toate căile posibile pe atunci (prin militari din misiunile speciale, prin exploratori și excursioniști) și-a procurat pentru pepiniera lui experimentală și comercială sute de specii noi exotice. I-au sosit tot felul de varietăți: din Corea, Manciuria, China, Usuria, Tibet, Himalaia, Pamir, Altai, taiga siberiană, Mongolia, Canada, America de Nord, etc., și pe toate acestea le-a încrucișat cu soiurile nobile din Caucaz și Crimea, din Franța, Italia și Germania. Astfel, în pepiniera din Turmazov crescură specii pomicole de cari nici nu se pomenea pe atunci în acea regiune.

El descoperi și al doilea principiu: principiul educației hibrizilor. El a constatat că în stagiul de fragedă tinerețe, influența mediului asupra plantei este hotărîtoare. I s'a impus concluzia, că hibrizii obținuți prin încrucișări îndepărtate nu trebue puși în condiții de vegetație, cari să le amintească de mediul (climă, sol etc.) țării de unde a venit părintele nobil, pentrucă atunci apar și se afirmă, caracterele dominante moștenite dela acel părinte nobil. Hibrizii trebuiesc plasați și cultivați în condițiile aspre la care noua plantă este chemată să se adapteze. Spre a se conforma acestui principiu el și-a strămutat pepiniera adesea mai spre Nord, în soluri mai sărace și altă climă. Voia astfel să-și obișnuiască plantele create de el cu un sistem quasi — spartan — sistem care a adus pieirea multora din creațiunile miciuriniene și i-a întrerupt adesea cercetările într'un mod nemilos.

Astfel, în 1905 Miciurin își vede înjghebată o mare operă științifică și un număr de peste 60 de varietăți (mere, pere, vișine, prune, struguri, etc.) create de el. Acestea se răspândiră repede în toată Rusia Centrală, Rusia de Nord și Canada. Încă din 1898, Congresul Național Canadian al fermierilor, constatase că din cauza gerului din iarna anterioară pieriseră toate soiurile de vișini, afară de varietatea lui Miciurin („Plodoradnaia"). Până prin 1912 numele lui Miciurin a ajuns o celebritate în Statele Unite și Canada, unde fusese introduse în cultură un mare număr de plante hibride, creații miciuriniene.

Însă epoca de strălucire a operei lui Miciurin începe numai după Revoluția Socialistă din Octombrie. L-a descoperit Lenin personal (1921). Rezultatele geneticianului, neînțeles mai înainte, sunt apreciate de acesta ca fiind „de enormă însemnătate pentru țară" — lucru care s'a și dovedit, atât în desvoltarea agriculturii, cât și a geneticei rusești contimporane. Miciurin avea pe atunci peste 150 soiuri noui de plante date în cultură. Nu-i mirare, deci, că el este chemat să-și spună cuvântul în toate problemele mari ale agriculturii și pomiculturii sovietice, din clipa în care Lenin caută să pună bazele unei agriculturi noui, științifice.

Ajutat de împrejurările noui, Miciurin își amplifică planul cercetărilor, strămutându-și obiectivul de odinioară în gândul temerar „de a reîmbrăca pământul rusesc cu plante noui, înzestrate cu calități biologice tot mai bune și mai folositoare omenirii. Fără îndoială, gândul reformatorului naturii vegetale amintește aici, prin dimensiunea lui, viziunea galtoniană în materie de ameliorare a rasei umane, prin metodele eugeniei.

Până în 1928, pepiniera lui experimentală din Donscoe, crește tot mai mult: culturile sale se extind în fiecare an, numărul de colaboratori crește, i se electrifică institul, se construesc laboratoare, etc. Numărul de încrucișări ce se fac în fiecare an, trece acum de 100.000, iar hibrizii noui depășesc cifra de 30.000. In 1928 pepiniera a fost transformată în „stațiune de genetică și selecție în pomicultură", având pe lângă ea primul „Tehnicum pomicol Miciurin". Stațiunea lui de genetică de acum numai importă nici o altă plantă din alte țări, pentrucă avea (în 1928) mai toate speciile sălbatice și sute de soiuri de ranete, calvile, cireșe, vișine, plante de cauciuc, berberis, carapadus, reinchlozi, actidinee. Orașul Coslov este recunoscut drept centrul activității științifice al întregei Uniunii Sovietice pentru pomicultură. Inmulțirea nouilor soiuri se face acum în cadrul unui sovhoz, ce acoperă câteva mii de hectare. In 1933—1934 Miciurin număra peste 300 de soiuri noui de plante fructifere și mai mult de 125.000 de hibrizi, din cari urma să se aleagă alte soiuri. Din acest sovhoz se expediază în toată Uniunea sute de mii de pomi de plantare și milioane de ramuri pentru altoire.

Cu fiecare an, varietățile create de el lărgesc limitele de cultură ale pomilor roditori, împingându-le cu sute și mii de kilometri spre Nord și Est (ex. cultura caisului, cireșului, persicului, viței de vie și altor specii pomicole). Până și tundra siberiană are meri și vișini, și anume varietăți cari nu cresc în sus, ci se târăsc la suprafața pământului, lăsându-se acoperiți iarna de zăpadă și scăpând, astfel, de gerul siberian.

Incontestabil că revoluția proectată de Miciurin — aceea de a muta Sudul la Nord, — s'a realizat în mod strălucit. Infăptuirile din „fabrica lui de plante noui" dela Coslov și Donscoe sunt elementele unei revoluții adevărate, mult superioare operii lui Mendel. Pe baza înfăptuirilor sale genetice, el devine, în epoca planurilor cincinale, unul din inspiratorii planului de desvoltare al culturilor de plante alimentare și industriale din Continentul U. R. S. S. și organizatorul principal al lucrărilor de inverzire a unor vaste ținuturi de stepă. Este, deasemeni, unul din marii organizatori de expediții științifice pentru căutarea de plante noui — expediții ce constituesc o parte din cele 500 de expediții intreprinse de savanții sovietici din Academia de Științe.

Am amintit două postulate genetice ale teoriei miciuriniene. Trebue, însă, să amintim că acestea sunt complectate de alte câteva principii.

Principiul încrucișării (hibridării) îndepărtate din punct de vedere genetic (principiu născocit de el în epoca 1880—1890, din dorința de a realiza plante nobile, dar rezistente la ger ca cele sălbatece), nu era numai o idee îndrăzneață pe acea vreme, ci și foarte neverosimilă pentru oamenii de știință, contestată mai ales de reprezentanții religiei: aceștia priveau pepiniera ca o „casă de toleranță" în lumea vegetală. De altfel și în Occident, principiile descoperite de marii săi contemporani Darwin, Galton și Mendel, ale căror idei ajunseseră la deplină desvoltare cu ceva înaintea ideilor lui Miciurin, erau tot atât de revoluționare și contestate. Însă Miciurin a folosit născocirea lui cu mare succes și a desvoltat-o într'o măsură mult mai mare decât Mendel.

Apucând calea hibridării pe planuri total diferite din punct de vedere genetic, Miciurin nu operează la întâmplare, el alege partenerii, ținând seamă de factori multipli și variați, ca astfel să-și asigure dinainte atingerea scopului: elementele istorico-biologice ale plantei, vârsta ei filogenetică, puritatea plantei ca linie, gradul de sălbătăcie sau de noblețe, vârsta ei ontogenetică, proveniența (din altoire sau din rădăcini proprii), etc. Numai această privire eclectică îndreptată în direcții multiple, îi permite lui Miciurin să facă o analiză genetică prealabilă și să realizeze cu mai multă precizie obiectivul hibridării. După el soiurile vechi domină pe cele tinere, speciile sălbatice sunt mai rezistente decât cele nobile în transmiterea caracterelor lor ereditare hibridului, iar soiurile altoite pe sălbatec imprimă slab caracterele lor de noblețe — pentrucă chiar semințele fructelor lor dau produsi mai mult sau mai puțin sălbateci. De aceea, pentru creare de hibrizi prin încrucișări îndepărtate, el a folosit soiurile nobile crescute din propriile lor rădăcini, dela soiuri sălbatece a folosit florile dela prima înflorire și dela soiul nobil florile pomilor mai bătrâni. Caută, deasemenea, ca în anul încrucișării ambii părinți — și nu numai unul — să aibă foarte pronunțate acele caractere, pe care vrea să le vadă în constituția hibridului proectat. Pe lângă toate aceste considerente, este foarte atent la alegerile partenerilor de încrucișare, spre a obține baza genetică ce i-ar permite a educa în viitorul produs hibrid numai calitățile părinților și să înăbușe defectele lor.

Prin urmare, vedem că genetica miciuriniană are la bază principii mult mai complexe decât legile genetice mendeliene. Aceasta datorită și faptului, că cei doi cercetători au lucrat cu material foarte deferit, în condiții de mediu diferite și chiar cu scopuri diferite.

Principiul educației hibrizilor în stadiul de tinerețe trebue privit ca un punct tipic miciuriniam. El era bazat, în mintea lui Miciurin, pe credința, că mediul poate modifica genotipic natura plantelor, mai ales în epoca lor mai plastică, și mai adaptabile la condițiile de viață. In acest stadiu zestrea cromosomală a seminței (potențele, genele), permite și o anumită guvernare din afară a evoluției individuale a plantelor, guvernare ce constă în stimularea unora și temperarea altora din caracterele, cari tind a se defini din potențele ereditare. Sub influența teoriei la modă pe vremea lui (teoria aclimatizării) admitea că genotipul unei plante nu se stabilește definitiv cu fecundația, ci se formează și se desvoltă în diferitele sale faze de evoluție.

Însă, după ceeace știm astăzi, cred că dacă manifestarea fenotipică a unei însușiri și intensitatea manifestării ei este și în funcție de mediu — fapt recunoscut azi mai ales în genetica umană — aceasta nu înseamnă, că genotipul însuși este modificabil, sau legea dominației factoriale, unul din stâlpii geneticei mendeliene, s'ar clătina; nu înseamnă că rămâne în picioare posibilitatea admisă de Miciurin, aceea anume că factorii dominanți devin recesivi, iar cei recesivi devin dominanți; că apar gene noui și dispar altele din constituția genetică a plantei, etc.

Influența teoriei mediului — teorie care nici azi n'a ajuns la rezolvarea ei definitivă — se resimte destul de puternic în concepția miciuriniană. După ani de zile de perseverare în educația plantei, prin agenții mediului, susținea Miciurin, ea se supune și capătă caracterele așteptate. Ex.: hibridul mărului, Kandil Kitaica (din încrucișarea soiului nobil Kandil Sinap cu mărul sălbatec chinezesc Malus prunifolia, a avut primele fructe de 40 grame unul, acre și fără gust, foarte apropiate de fructele plantei sălbatece. Ele nu se păstrau decât până în Decembrie. După 14 ani fructele aceluiaș pom cântăreau 150 grame în medie, aveau un gust nobil, înfățișarea din ce în ce mai apropiate de Kandil Sinap și se păstrau până în Aprilie. In al 18-lea an fructele de Kandil Kitaica ajunseră la 210 grame unul, dar în acelaș timp pomul își păstra toate caracterele mărului chinezesc în privința rezistenței la ger.

Guvernarea din afară a procesului de desvoltare individuală a plantelor presupune, după Miciurin, cunoașterea momentului potrivit și căilor potrivite de intervenție spre a domoli sau anula evidențierea anumitor caractere ereditare. Insuși felul păstrării semințelor este unul din mijloacele de a guverna desvoltarea viitorului hibrid. (Ex. uscarea exagerată a semințelor înclină hibrizii spre moștenirea caracterelor părintelui sălbatec, pe când cele mai puțin uscate dau hibrizi, la cari apar mai accentuate caracterele nobile). După ce răsar, — voind să conducă hibrizii săi spre cumulul calităților ambilor părinți, — Miciurin îi supune regimului spartan de creștere (o anumită perioadă) și pe urmă le dă toată îngrijirea. Producția pomului se înnobilează cu fiecare an, și dă fructe tot mai bune.

In accepțiunea miciuriniană, principiul guvernării din afară a desvoltării individuale a plantelor are o aplicare mult mai largă, cuprinzând în plus: a) influența portaltoiului asupra altoiului (care influența este mai mare când altoiul este hibrid generativ în primii ani de desvoltare); b) influența mentorilor (introduși în coroana unui pom dintr'o altă varietate, ei imprimă pomului gazdă un anumit caracter sau comportare ca: grăbirea intrării în producție, transformarea varietăților de vară în varietăți de iarnă, etc.)

După această analiză sumară a creației lui Miciurin, putem desprinde constatarea că el a pătruns cu mai mare cutezanță decât Mendel în tainele naturii. Setea de înfăptuitor pragmatic îl făcea să nu se mulțumească cu simple regule explicative, ci numai cu creații noi, cari au împânzit întinderile rusești cu noi culturi pomicole. Mai mult, el urmărea să ajungă în experiențele sale și la procese dirjate dinafară de voința selecționatorului, în antiteză cu concepția geneticei mendeliene. Genetica lui Miciurin deschide, cu cele două principii fundamentale ale ei, perspective nelimitate, în comparație cu genetica clasică. Echipat cu o mai întinsă bază de fapte — incomparabil — el a căutat să smulgă darurile naturii și să o desăvârșească într'un mod în care nici Darwin n'a încercat. A reușit, astfel să-și realizeze îndrăzneața idee „de a reîmbrăca solul rusesc" cu soiuri noi, înzestrate cu calități biologice mai bune: mai utile omului și mai imune la bolile criptogamice. Opera lui Mendel este mai științifică poate, dar nu este atât de umană ca a lui Miciurin.

Privind creația lui și sub aspectul fecundității ei în știința geneticei, trebue să remarcăm și faptul că el a deschis drumuri largi pentru toate cercetările genetice, cari au venit în urma lui în Rusia Sovietică. Nici în această privință se pare că nu-i mai prejos decât Mendel sau alți geneticieni de mâna întâi. Am putea ilustra că toate cercetările geneticienilor sovietici contimporani (Tițin, Vavilov, Lâsenko, Eischfeld, etc.) și-au găsit îndrumătorul lor principal în creațiunile miciuriniene.

Este suficient să amintesc numai faptul că academicianul și biologul Țațân, în căutarea unui grâu cu calități biologice noi, a ajuns la ideea hibridării lui cu pirul, datorită lui Miciurin; acesta este părintele ideii. Pusă în practică de Țațân, a rezultat un nou produs: hibridul grâu-pir, care promite recolte extraordinare, în regiuni foarte nordice. Toată îndrumarea nouă, pe care a dat-o Țațân în producerea de hibrizi ai grâului, constă în faptul că nu se încrucișează numai plante înrudite, ci se recurge la isvoarele nesecate ale naturii: sunt încrucișate plante de cultură cu plante sălbatice. Această îndrumare a cercetărilor nu a fost aleasă la întâmplare, ci sub influența rezultatelor lui Miciurin, cred; el este cel dintâi genetician, care a abătut preocuparea oamenilor din toate timpurile (preocuparea îndreptată exclusiv asupra culturii aceleiași plante) și a îndreptat-o spre plante îndepărtate din punct de vedere genetic. Aplicarea ei și rezultatele câștigate în agricultura sovietică au dovedit că ideea miciuriniană a lui Țațân este de o imensă însemnătate.

Catul Bogdan — Desen

SOLWEIG

de Nicolae Țoia

După amiaza cărnii: lumină înaltă.
Sufletul leagănă nuferi pe baltă.

Crinii degetelor îngenunche pe clape,
Curcubeu de sunete, sbor peste ape.

Cresc ca dintr'o carte cețoasele norduri,
Spuma albă-a mării, danteland fiorduri.

Sboară fără milă, timpul, nu adastă.
Mușcă sânge rana ruginită'n coastă.

Blondul Făt-Frumos a fugit în lume,
Sătenii din munte nu-i mai știu de nume.

Ochi scrutează zarea; cade stânca dreaptă.
L-au uitat cu toții. Doar Solweig l-așteaptă.

UMBERTO SABA

de Margareta Laţcu

Intre poeţii italieni contemporani, Umberto Saba e unul dintre cei mai mari; opera lui ne e deosebit de scumpă şi acum însfârşit, după ani îndelungaţi, o vom putea citi şi comenta fără îngrădiri şi împotriviri. De fapt, Saba a avut mult de suferit din pricina Fascismului; a trebuit să-şi părăsească anticăria, cunoscută întregei Italii, a fost constrâns să plece din oraşul natal, Trieste, şi, în ultimii ani a trăit durerea de a vedea împiedecată publicarea versurilor sale. Astăzi, în Italia însfârşit eliberată, întreaga lui operă a fost publicată de către editorul Einaudi într'un singur şi gros volum cu titlul „Canzoniere". Aşteptăm cu nerăbdare cartea aceasta, care, în afară de poesiile deja cunoscute nouă, conţine multe altele inedite, precum şi un alt volum de aforisme asupra tiraniei a cărui apariţie e iminentă; întretimp prezentăm publicului român pe acest poet exemplar în câteva aspecte.

*

Fiecare operă de artă ca şi fiecare filosofie a vieţii poartă în sine, mai mult sau mai puţin bine determinate, caracterele unei vârste, un fel de a privi lumea în care predomină o anumită înclinare a omului, caracteristicul unei etape din ciclul pe care în mod inevitabil trebuie să-l parcurgă orice om. Caracterele adolescenţei le poartă toate operele născute într'o epocă de afirmare a omului real, de revendicări sociale, de mari idealuri, de tindere spre absolut; le poartă toate operele romantice. Caracterul maturităţii le poartă toate operele clasice, opere născute în acele timpuri când se părea că s'a instaurat echilibrul intre real şi ideal. Există astfel şi opere care reflectă trăsături sufleteşti de copil: o percepţie intimă a realităţii, un amestec straniu de epic şi de liric, de acţiune şi sentiment; opere lipsite de obişnuita conştiinţa puternică de sine a autorului, a căror autori nu se simt superiori şi nici măcar diferiţi de mediul natural în care trăiesc, ei din contra îl reflectă, au sentimentul de a fi unul cu natura, pare că contopesc fiinţa lor interioară cu exteriorul, lasă că acest exterior să influenţeze asupra lor fără să fie activi nici măcar în alegerea impresiilor, căci pentru ei fiecare detaliu oricât de neinsemnat, fie el luat din domeniul visului, al irealului, are o importanţă. Şi nu numai în epoci primitive sau la popoare înapoiate dăm de această concepţie de vieaţă, o putem găsi chiar la poeţi moderni şi în ţări foarte civilizate; astfel o găsim şi la poetul italian Umberto Saba.

Umberto Saba s'a născut în 1883 la Triest şi şi-a petrecut acolo cea mai mare parte a vieţii, în acest oraş pitoresc unde se contopiseră 3 popoare şi 3 culturi. Prin insăşi firea sa a fost refractar la constrângeri din afară, a trăit modest, ocupându-se cu vânzarea cărţilor vechi. Dela început însă nu a acceptat nici un compromis cu fascismul, a luat o poziţie netă în contra lui. Inainte cu câţiva ani a vrut să plece în Franţa, dar n'a putut; de atunci nu se ştie nimic despre el.

Saba, o natură lirică, n'a scris decât poezii. Ele sunt stranii mai ales la inceputul carierei sale, din cauza acelei pasivităţi, acelei acceptări a tuturor detaliilor mai ales autobiografice; căci Saba este un poet care aproape inconştient nu face altceva în poezii, decât să-şi trateze trecutul. Prin această natură a lor ele au ceva original, ceva modern, ca şi prin neglijarea regulilor poetice, prin forma simplă absolut corespunzătoare stării sufleteşti, şi aceasta cu toate că Saba era indiferent faţă de marile lupte pentru modernizarea formei poetice. Cu încetul, după o epocă de bravuri formale, de o tehnică de o muzicalitate aproape de virtuozitate trece la formă mai echilibrată, sobră, clasică.

Aceste etape sunt reprezentate, respectiv de cele 3 culegeri din urmă ale poeziilor sale: „Figure e Canti", „Tre composizioni" şi „Parole". „Tre composizioni" excelează prin „Fugi" care arată stările contradictorice ale omului şi poemeta „l' uomo", care reprezintă aceea tendinţă a lui Saba de a prinde vieaţa anonimă, fondul etern, neschimbător al vieţii şi e foarte frumoasă chiar fiindcă reuşeşte să prindă contrastul fundamental dintre copilărie şi maturitate.

Poezia lui Saba are ceva pregnant, ceva intim omenesc, chiar fiindcă deşteaptă în noi stări uitate sau de care ne e ruşine să le simţim la maturitate, le refulăm, cu toate că ele stau la baza fiinţei noastre; ele deşteaptă stările noastre din copilărie. Ca nici un alt poet, Saba a pătruns sufletul copilului, a redat aceea nevoie de dragoste, aceea dorinţă de a se dizolva în fiinţa altuia, aceea etate în care resimţi cel mai acut soarta, nu însă în loviturile ei la care sunt oameni maturi mai sensibili, ci în aceea oprimare a ei care nu-ţi permite să te disolvi în alţii, să te simţi prin simţuri, prin sensual unul cu lumea, ci te inchide în eul tău, te obligă să resimţi exteriorul ca o povară contra căruia trebuie să lupţi, te obligă să ai o conştiinţă proprie, îţi impune datorii al căror scop nu-l înţelegi, îţi răpeşte libertatea.

In afară de această dorinţă de eliberare, creaţiile lui Saba mai sunt noi prin prospeţimea lor, prin spontaneitatea lor, prin muzica interioară care le străbate. Saba are o sensibilitate şi o sensualitate acută, are aceea putere chiar caracteristică copilului, de a sesiza fiinţele în intregimea lor, fără unilateriliitatea impusă de raţiune, le prinde în pulsaţia lor proprie de vieaţă.

Elementul copilăresc este în acelaş timp un element popular, căci poporul are în multe privinţe asemănare cu copilul, şi poezia lui Saba are astfel o atmosferă poporană. Chiar aşa de bine am putea spune însă că are sentimente feminine, are acelaş fel imediat, instinctiv de a percepe vieaţă.

Este un mare îndrăgostit al naturii în sens restrâns, al animalelor, al plantelor, fiindcă crede că aceea înţelegere, aceea sinceritate, aceea dragoste, pe care o caută, o găseşte numai la ei, la ei şi la suferinzi, la copii.

Caracteristică e dorinţa liniştei ce corespunde dorinţei de dizolvare.

E straniu, Saba nu iubeşte primăvara, e prea multă vieaţă nouă în ea, te trage cu sine fără să vrei, te exaltă, e ca soarta care cu aceeaşi intensitate ucide, cu care reînviază; şi Saba nu vrea să piardă nimic, ţine la tot, la toată natura, la trecut ca şi la prezent.

La un moment dat însă se pare că Saba n'a mai putut primi dela exterior ceeace cerea în schimbul increderii sale fără margini, a simpatiei sale pentru tot ce-l inconjura; nici nu e de mirare, că un mediu dominat de fascism nu a putut decât să-l decepţioneze în dragostea sa profundă de oameni; şi Saba, care avea un suflet aşa de bogat că ar fi voit să-l împartă fiecărei fiinţe, a trebuit să se închidă, să se introverteze; a rămas cu deziluzia, cu o filosofie amarnică, cu melancolia. A crezut că are o fire dualistă, şi a pus problema împăcării tristeţei, durerii, cu bucuria. Dar Saba nu e o fire contemplativă sau pesimistă, a trebuit să invingă firea sa adevărată şi cât de deplină e aceasta biruinţă o vedem în Saba maturizat în „Parole". Crede că omenirea e în fond unitară, înfrăţirea oamenilor e posibilă prin durerea etern aceeaşi, prin munca care crează pacea dintre oameni, prin instinct, prin simţuri, chiar sub presiunea, sorţii care se impune la fel fiecăruia şi mai ales prin voluptatea pe care o simte fiecare când se eliberează de eul său propriu, disolvându-se în fiinţa semenilor. Până acum se părea, şi mai ales în timpul crizei sufleteşti, că aceea posibilitate de înfrăţire, de eliberare dela sentimentul apăsător al singurătăţii, posibilitatea fericirii, reprezentate în acele schiţe de copii, de suferinzi, de oameni simpli, e intreţesută fără rost în poezii acum însă ea nu va mai fi străină de meditaţie, de concluziile poetului; meditaţia şi imaginile se îmbină acum perfect, concluzia reiese acum independent din senzaţiile însăşi, din felul în care poetul, în dispoziţiile favorite, vede lumea. Şi cu toată prezenţa sorţii, cu toată prezenţa exteriorului care ne stăpâneşte până şi vieaţă interioară, poezia aceasta ne mai dă licăriri de speranţă.

Dar nu la aceasta se rezumă concepţia de vieaţă a lui Saba; chintesenţa creaţiei sale e alta şi se poate şi ea deduce din aceea fire de copil în înţelesul cel mai pur; este trăirea în prezent, tendinţa de a pătrunde cu maximul de intensitate în moment şi deci tendinţa de a-l savura. Crede că momentul liric este singură oază în care putem aşeze fără decepţii aspiraţiile noastre spre fericire.

Catul Bogdan Desen

UCENICUL

de Ion Bănuţă

O toamnă umedă de ghiaţă, se furişase în oraş tiptil,
oamenii mahalalei au primit-o surd, în silă, ostil;
doar Gheorghe, copilul străzii, orfan, sfrijit şi mic,
ţipa în sine de bucurie „de-acum voi fi ucenic".

Ucenic în fabrică, marele lui vis împlinit;
va avea o bluză albastră şi pâine şi cămin
va descifra alfabetul maşinilor complicate, liniştit
va îngropa undeva, adânc, noianul de gânduri şi chin.

Dar filele noului calendar s'au arătat încâlcite,
şi le-a săpat în zidurile roşii, pe urme cenuşii de fum
cu apa sărată din cele două luminiţe, adâncite
în sfârşitul unui câmp de piele, colţuros ca un drum.

Pe fila întâia, a sgâriat pumni grei,
o dâră adâncă de cleşte cusută pe obraz,
nume de sfinţi, christoşi şi dumnezei,
şi pântecul patronului sguduit de plăcere şi haz.

Intr'o zi l au îmbrăţişat cuţitele unei maşini,
ce s'au furişat în carne ca un şarpe, încât
s'a trezit târziu, în casa celor mai umili vecini,
cu mâinile grele: netrebnice cioate spânzurate de gât.

Când fără milă stăpânul i-a ţipat. „Eşi afară",
chipul i-s'a sluţit, mască albă de var,
a vrut să-l strivească, să urle ca o fiară,
dar s'au împotrivit cioatele, i-a fost mânia 'n zadar!

Veni-vor vremi, când milioane de pumni zdraveni, mii de cioate,
mulţimi furioase, în clocot, vor sfărâma besmetica cetate!
iar pe ruini, steagul izbânzii va fâlfâi în soare,
pe pământ va fi pace, în uzini, şi pe câmpuri, sărbătoare!

ZIDARUL OBOSIT

de Arturo Loria

(Continuare din pag. 2-a).

uitând că ea era frumoasă şi că era goală.

Rupând lunga zăbavă, femeia se retrase şi închise fereastra. O umbră roşietică rămase să facă jocuri îndărătul perdelelor de muselină.

Băiatul era încă nemişcat ca şi cum ar fi aşteptat o revenire a viziunii. Atunci, zidarul scăpă un strigăt mânios, inconştient: băiatul fu cuprins de o groază, atât de neaşteptată, încât fugi către arbori, isbucnind în plâns.

Uşurat, zidarul urmări goliciunea înapoia perdelelor cu-o dorinţă de bărbat, — care complectează şi măreşte imaginea. Umbrele din odaie erau complice, dar albiturile pe care femeia le mişca ca le îmbrace, umflau zone luminoase care recădeau, se stingeau pe corpul ei, ascunzându-l. Insfârşit, dispăru în fundul întunecat al odăii: el rămase fixând fereastra, până când o rază de lumină cenuşie din spate, îl făcu să înţeleagă că o uşă fusese deschisă şi închisă apoi din nou.

Privi împrejur, fără voie bună, şi-i reveni în gând fiul, împreună cu o ciudată îngrijorare. Iute şi sigur, se sâltă pe acoperişul înalt, trecu de coş şi se strecură prin lumina deschisă. Coborând scările în goană şi deschizând uşa de sticlă a vestibulului se trezi în esplanadă. Acolo, începu să-şi cheme fiul, alergând înspre arbori. Strigătul acela de pe acoperiş îi producea remuşcări şi-şi închipuia o nenorocire în fuga băiatului care se credea descoperit de cineva din casă.

Ajunse pe ţărmul lacului fără să fi auzit vreun răspuns. Lebedele lunecau împinse înainte pe apa neagră, limpede şi galbenă pe unde era câteo pată de soare. La un nou strigăt al său, se împrăştiară pentru a se strânge iarăşi într'un golf, sub malul încâlcit de rădăcini noduroase. Se depărtă cu o îngrijorare crescută, venită dela ochii rotunzi şi răi ai păsărilor albe. Între arbori nu reuşi să menţină direcţia: rătăcea amăgit de voci şi sunete create numai de dorinţa de-a le auzi într'adevăr. Se regăsi la gardul ogrăzii verzi unde mânzul se sculă supărat, temându-se de frâul îmblânzitorului.

Continuând desperatele-i chemări, zidarul se îndreptă pe o potecă, care-l împingea spre desiş. O formă, ceva cenuşiu la picioarele unui arbore îl opri.

Ochii înspăimântaţi ai băiatului nu mai semănau cu cei care admiraseră frumoasa femeie; totuşi, când, ridicându-se către părinte, făcu:

— Lebedele, tată, lebedele! cred c'am omorît una c'o piatră, — şi acesta fu nevoit, resemnat, să asculte pudica minciună a unui alt bărbat ca el.

Lumină nouă

de Romulus Fabian

Scrie peană veche, scrie
Peste veşnicii ecou,
Slove albe, cântec proaspăt,
Pentru'nceperi de veac nou.

De o mie ani şi ceva
Am scurmat ţărâna şi
N'am avut nici noi, nici puii
Coaja pentru fiecare zi.

De-am murit prin vremi atâta,
Pentru glie şi colibă,
Ingrupatu-ne-am des morţii
Fără grâu pentru colivă.

Aurul din glia noastră
l-au cărat la alte praguri
Şi-au benchetuit stăpânii
Cu becheri pe-alte meleaguri.

Dar azi scrie peană, scrie,
Cântec de nouă lumină —
Am murit, dar n'om muri-mai,
Stăpâni pe câmp şi uzină.

. . . Auzi, vin acum trudiţii
— Cât de greu răsună pasul —
Pâine şi sare le'ntinde,
Ca dar cu dragoste, oraşul.

Oraşul . . . oraşul crudul
Cât ne-a stăpânit minciuna! . . .
Dreptatea sosit-a oare,
Stăpâni-ne-va de-acuma??

Iată, carte scumpă'ntinde,
Cu slove din suflet scrise.
Şi ne'nvaţă să'nţelegem
Dincolo de azi şi vise.

A sosit plinirea vremii
Pentru noui gânduri şi traiuri,
Peste duşmănii de veacuri
Pela noi şi peste plaiuri.

Scrie peană, scrie, scrie:
Pela primul an din mie
S'a 'ncercat toţi fraţi să fie
Şi n'au fost . . . dar o să fie.

N'au putut-o toţi proorocii
Noi ne'ncercăm dorul iară,
De-o muri din nou lumina,
Va fi seară'n veacuri — seară . . .

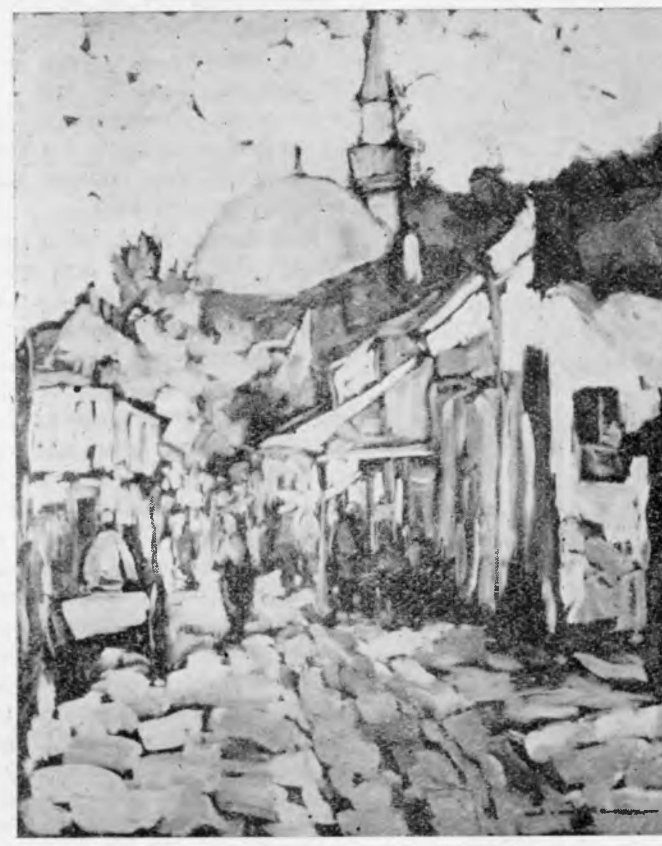
CAPRELE LUI ONUȚ

de Florian Potra

Răchițile s'au împrăștiat la așezarea oamenilor ca niște pui de găină speriați de tunet; casele s'au pitulat după pântece verzi de deal, ascunzându-și repede streșinile când se simt privite de pe drumul Scrindului. Totul seamănă cu o mare învolburată, încremenind șure pe vârfuri uriașe de talaz. Acolo, lucrurile au fost aruncate cu furcoiul, de orânduri chibzuite nu s'a îngrijit nimeni: primăria-i hăt în cap de sat, școala în celălalt, iar crâșmele dantelează poalele bisericei, jertfindu-i fumul ce se destramă în vârful turlei, înțepenite ca o barză inutilă într'un cuib flămând. Spre biserică, s'au mai ridicat și alte case, cu mai multă credință și mai puțină horincă decât suratele din vale și înconjoară culmea sacrosantă ca o centură de castitate; locuințe de oameni harnici, obișnuiți cu dealurile și cu necazurile, ca și cu vorbele popii și cuptorul țoiului de pălincă. La mijloc de urcuș, cu târnațul dealungul cărării și cu geamuri pe-amândouă laturile, parcă să nu supere pe niciunul dintre mentori, își țuguie acoperișul de stuf, casa lui Onuț Pașca, sfăt de 57 de ani în slujba jertfirii de vin întru ale Domnului și ale domnului Boldu Micstu; și cunoscându-i dinainte stăpânul, repede te-ai infige pe roțile de moară ce-s trepte la târnaț, și privind ocheții geamurilor, ai izbucni: — Uite-l pe badea Onuț! — într'atâta-s de leiți la asemănare: căciulă neagră de stuf odihnind pe un trup scund, dar vânjos și îndesat, de frasin, cu opinci de țărână și ochi mici de geam, înfundați în perete, sclipind la pâlpâirile focului din vatră. Un singur amănunt îi deosebește: badea Onuț mai are și o pereche de musteți austroungare pe care și le răsucește cu o dibăcie de strajameșter. Încolo, se'nțeleg de minune: casa stă să-i păzească iosagul din șură când e plecat în peregrinările prin crâșmele din drum, iar el murmură câteo rugăciune pentru dânsa, când iese cu darurile în urma popii, pășind greu și apăsat, cu pușca dăbălăind după el ca un lanț de căruță. Căci, badea Onuț nu-și mai lasă pușca din spate, nici în altar, de când îi făcuseră pozna; o pușcă mare, ruseească cu spangă, ce-i întrece cu patru palme trupul mărunt, legată cu o sfoară cumpărată dela bold, unse amândouă în fiecare zi și strălucind de curățenie. I-o dăruise de câțiva ani, Zahu, stăpânul amarului de pădure ce se 'ntinde pe dealurile celor patru vânturi din Răchițile. Suferea Onuț Pașca de boala românului: să aibă și el o însărcinare, un „post", în orânduielile satului, dar fiindcă acesta își avea socotelile încheiate, Zahului i se făcu milă de sfăt și-i dărui grav și solemn pușca rusească aflată prin pod, cu legământul să-i păzească credincios pădurile. — Apoi pădurar ca mine, nici nu-i afla, 'mneata, să tot cați, — și întorcânndu-se către pușcă o mângâie pe pat, — hai numa, la tată-tău,..., tă-che... — îi bombăni glasul gros ca scuipatul ce încheia fiecare frază. Că pădurile Zahuhui n'au avut nicio hază de pe urma noului paznic, asta o știa dinainte și stăpânul lor, dar Onuț mult se bucură de noua-i slujbă și mai cu seamă de pușcă; deaceia, o și îngriji ca pe ochii din cap. O purta sfătul pretutindeni și lumea începuse a se obișnui cu schimbarea ivită în viața lui; iar acestuia, într'o noapte pe când se 'ntorcea dela crâșmă, i se păru că steaua norocului îi surâde din fișierul întunecat și vast al sorții.

Dar, din senin, într'o duminică dimineața, când oamenii nu mai gâfâie drum spre lucru, ci îndreptându-se spre biserică, i-o făcură. Ca 'n toate zilele cu slujbă, Onuț își lăsase pușca sprijintă de peretele intrării. Un hatru, — și sunt mulți prin meleagurile acelea muntoase, — i-o ochi și, pe când sfătul își făcea de lucru prin altar, puse mâna pe ea și-o ascunse în cimitirul ce-și strâmba crucile împrejurul bisericei. Femeile, care după orânduielile străvechi, stăteau în pronaos urmăriseră delictul și, printre frânturile de rugăciune, prinseră să șușotească și să-și deie coate. Vestea ajunse până la urechile bărbaților, ba chiar și la ghiacul din strană ce-și ștergea sudoarea prisosită din strădaniile unei pricesne.

Freamătul din biserică era în toiu când sfătul, cu cădelnița în mână, ieși din altar îndreptându-se spre ușă și aruncând mulțimii priviri austere, îmbietoare la reculegere și rugăciune; iar seriozitatea de pe cutele frunții sale, devenise și mai întunecată în lumina ochilor de credincioși, cu zâmbetele abia reținute, care-l țintuiau încordați. Onuț păși liniștit pe cerga ce străbătea în lung lăcașul și ajuns în prag, își umflă obrajii și suflă cu putere pe tămâia abia încinsă. Apoi, se 'ntoarse și păși înspre altar; instinctiv, privi locul destinat puștii: era gol. Căscă ochii mari, dar nici încordarea aceasta nu readuse arma la locul ei. Nedumerit, începu să scotocească prin colțurile pline de praf și de prapori vechi; n'o găsi. Intărâtându-se, se rățoi la o femeie ce stătea în apropiere și-l privea: — Na, ce chi-i sgâi așe la mine? — dar ridicându-și privirile spre mulțime, văzu că toți ochii îl urmăreau; începu să priceapă. — Cu pașii lui mărunți și crăcănați, înaintă până 'n mijlocul bisericei, apoi se 'ntoarse către femei: își smuci capul de jos în sus, în semn de întrebare; acestea își dădură ghionturi, chicotind. Neprimind niciun răspuns se 'ndreptă spre bărbați: acelaș joc; mai mulți, dintre cei ce nu piroteau pe lavițe, dădură din umeri. Desnădăjduit, își opri nădejdile asupra ghiacului, ce-și rumenea bojocii în strană: — Inghie-i? — șuera printre dinți; preocupat de limpeziciunea glasului, cântărețul nici nu-l luă în seamă. Intretimp, popa ieșise în pragul altarului, să binecuvânteze norodul, și Onuț nu scăpă prilejul: — Apăi, părinche, mie să-mi dai pușca! — rosti, îndoindu-și grumajii ca și cum un dumicat s'ar fi oprit în ei. Preotul, stingherit își urmă slujba, întorcându-i spatele.

Ion Isac — Vedere din Turtucaia

— Mie să-mi dați pușca... soarele vost'! — urlă de astă dată sfătul. Și fiindcă oamenii văzuseră întorsătura luată de glumă și-și recompuseseră trăsăturile obișnuitei seriozități, o tăcere sacrosantă se înstăpânise în biserică. Și-atunci, se 'ntâmplă ceva neașteptat: sfătul se asvârli pe covor, și începu să se sbată seheunând și suplicând pe-un ton plângăreț și răgușit, ca al copiilor nesatisfăcuți: — Mie să-mi dați pușca... nu vă jucați cu mine ... să-mi dați pușca... inghie-i pușca mé-é-éée-și sfârși într'un behăit induioșetor, sub privirile încremurite ale credincioșilor, stingheriți de felul în care se desfășurau treburile. Și abia când îi aduseră arma, sfătul începu a se potoli și sughițurile i se înnecară într'o înghițitură cu mugure de zâmbet.

De-atunci, badea Onuț e nedespărțit, duminicile, de pușca lui; cu ea în spate iese până și cu darurile, urmându-l pe popa Rusalin, ca un jandarm auster al credinței, cu mustețele răsucite spre cer...

Dar nu întâmplarea aceasta l-a făcut pe badea Onuț vestit; ci alta. Sfătul era om sărac și vaci n'avea; stăpânea în schimb, o cunună de capre cernite și sure, c'un busuioc de țap în frunte. Ele și pușca, îi puteau inlocui și ochii din cap: le grijea, le purta prin ogașurile cu iarba cea mai fragedă și plină de lapte, le curăța zilnic poiata, cu un cuvânt, le alinta, că atâta brumă de stăpânire avea și el. Iar dobitoacele cu barbă, îl răsplăteau umplându-i șuștarul cu un lapte smântânos și cald; se ațineau pe burta de deal a bisericei, cățărându-se pe tufișurile de alun, dumicând frunzele ce 'nviorau verdele șters al câmpului.

Toate mergeau rânduite cu chibzuială și, dacă nu lunecos ca pălinca boldașului, totuși într'atâta cât să mulțumească mărginitele exigențe ale sfătului ce-și împărțea zilele între biserică și crâșmă, slujindu-le credincios pe amândouă. Până când:

Intr'o dupăamiază de Joi, — era pe la mijlocul lui Gustar, — vântul înnăsprit încă de dimineață, aduse-se o sarcină de nori roșii, grei, și, obosit, îi lăsase peste căldările Răchiților. Cerul se'nroșise dintr'odată, înflăcărat parcă de focuri aprinse pe vârful Vlădesei; încurând, prinse o culoare cenușie, apoi se'ntunecă, cernindu-se mânios. Schimba cerul fețe-fețe, certat de Dumnezeu; înghițea nodurile răbufnelilor de vânt, apoi o căldură neînțeleasă îi furnică bolta și începu să plângă; dar Stăpânul e unul căruia nu-i plac nazurile și-l pălmui cu fulgere ce trosneau tunător pe obrajii înlăcrimați. Jos, lucrurile asistau umbrite la sfadă; casele păreau niște vaci în ploaie, scuturându-și în răstimpuri, apa de pe streașină. Potopul năvălea ciroiu și puntea de pe Criș dădea semne de slăbiciune: aștepta cu ochii închiși înfoierea apelor. După ferestre, oamenii priveau îngânduraţi cerul și-și făceau cruci mari; numai copiii se hârjoneau în paturile de prin târnațuri. — Inghie-o hi sfătu? — murmurau gândurile. Când cearta dintre văzduhuri nu dădea semne de istovire, satul căuta s'o împace: îl trimitea pe sfăt să tragă clopotele'n dungă.

Onuț Pașca tocmai își isprăvea în sorbituri grăbite de 'ndemnurile țăranilor, țoiul de pălincă. — Da, gată odată- S'a'nhăi ceriu pă noi cu-așe sfăt- — Se șterse la gură cu mâneca largă a cămeșii, își strânse sumanul în jur de trup, și îndesându-și clopul pe chică, ieși. — Da, amar poache turna! — gândi, și crăcănându-și picioarele peste bălțoace, se îndreptă clipocind spre biserică.

Gâfâind, leoarcă de sudoare și de ploaie, ajunse la cimitirul ce împrejmuia lăcașul de'nchinăciune. Sub niște tufe de alun, caprele așteptau mâhnite, răsbunarea vremii. — O mânânce-le aldașul! Săracele ghe ele, cum stau ghe blânghe! — le alintă Onuț, frecându-și degetul cel mare de celelalte, ca și cum lear fi îmbiat c'un drob de sare. Apoi, făcând pașii mai mult înapoi decât înainte, se'ndreptă spre lăcașul de'nchinăciune. Caprele, după el. In clipa când răsuci cheia în broască, un tunet făcu să pârâie încheieturile cerului. Speriat, intră repede în pronaos din care, în stânga, începea corpul clopotniței. Biserica fiind scundă, clopotele se trăgeau dintr'o cămăruță de lemn, de jos. Și Onuț, înspăimântat de sgomot, se grăbise s'ajungă la ele. Ușa bisericei ce rămăsese întredeschisă, se căscă de tot la o răbufneală. Plouatele capre, râvnind un adăpost, sosiră pe urma stăpânului și intrară curajoase în biserică, vesele de-a fi scăpat de intemperie; se'mprăștiară prin încăperea largă și caldă, iar câteva se auziră tropăind în altar.

Dupăce pe sfăt îl mai trecu un rând de sudori, trăgând în dungă clopotele, răsuflă ușurat și ștergându-se pe frunte cu mâneca sumanului, păși spre ieșire. Incuie cu mișcări încete ușa și se'ndreptă agale spre casă. Caprele, rămăseseră uitate și închise, să-și mărturisească păcatele.

Mesajul lui Onuț înduplecă firea bătăioasă a Tatălui, ațele ploii prinseră să se rărească, norii să se destrame și rariștea ce se deschise pe un cer limpede, spre Vlădeasa, dovedi că norii nu se împurpuraseră la lumini de foc, ci la focul mănunchiurilor de iradieri ale apusului...

— N'ai văzut caprele, măi Onuț? — îl întrebă în aceiași seară lelea Floare, nevastă-să, — le-am cotat păstă tot, da, nu le-am găsit. — Și Onuț scoroci toate ungherele poieții, ale bătăturii și, până noaptea spre miezul ei, nu-și află hodină, cutreierând dealurile și văile. — Nu le-am găsit! — se aruncă mâhnit pe-un scaun. — Să șchii că le-o hi mâncat atare lup, — iar oboseala și mâhnirea nu-i relevară absurditatea presupunerii. Se culcă amărât și visă un lup ce suge laptele caprelor sale, iar țapul, în două picioare, cădelnița deasupra lui tămâie din biserica popii Rusalin.

Trecuseră trei zile și badea Onuț umblase ca bolund după caprele lui, firește, fără să le găsească. De unde să-și fi închipuit bietul om că ele-și amăgeau foamea cu ciucurii praporilor din colțul bisericii! Astfel, cu gândul mereu la caprele-i iubite, după ce-și mai astâmpărase aleanul cu dulceața unui rachiu de bucate, sfătul urca, sâmbătă dupămasa, dâmbul bisericii; avea să tragă clopotele de vecernie. Privi tufele unde-și văzuse ultima dată caprele și oftă îndurerat; apoi, înaintă spre ușa bisericii și vârî cheia în broască. Deodată, când s'o răsucească, auzi un tropăit ciudat ce se apropia dinspre altar; sărmanele capre, ca orice dobitoc înfometat și închis, se'nghesuiau la auzul pașilor de om spre ușă, s'o sbughească la iarbă. Scandalizat și nedumerit, cu un mugure de bănuială, se dădu într'o parte și, aplecându-se, privi printr'o crăpătură dintre bârnele de lemn ale construcției. Simțindu-l îndepărtat, caprele se mișcară după el... Și ochii lui Onuț întâlniră pieziș căutătura lihnită a țapului: ochi de foc, două coarne încovoiate, o bărbuță aspră, neagră, și sgomot ușor de copite. — Ai tulai, giavolu'n biserică- — o sbughi sfătul dela loc, apucând-o razna pe coama dealului. Se opri în dreptul tufelor, gâfâind înspăimântat și-și făcu trei cruci mari, scuipând în sân. Tremura sumanul pe el și dinții-i clănțăneau în gură; o clipă, îl fulgeră gândul să mai încerce odată. Stătu un pic la'ndoială, și-o rupse, apoi, la fugă spre gospodăria popii, ce se 'njgheba la douăsute de pași.

Părintele Rusalin citea, lungit în stupină, un roman de aventuri; ajunsese la punctul tare al acțiunii, unde gangsterul e urmărit într'un canal, când sfătul i se 'nfățișă galben și tremurând de groază. — Părinche, ghiavolu'n biserică! — șopti făcându-și cruce. Surprins, popa nu știa ce atitudine s'adopte: să râdă de neghiobia sfătului ori, supărat de întreruperea pasionantei lecturi să-l scoată, suduind. afară. Insfârșit, alese pe cea dintâiu- — Ai băut cam multișor astăzi, sfătule. Pa să mă trăznească Dumnezo sfântu, că-i mare și bun, ghe nu l-am văzut, io cu ochii mei, așe cum che văd și mă vezi. — Fugi de-aici, nu vorbi copilării. — Zău lui Dumnezo, ghe nu! — se jura în toate chipurile sfătul. Insistențele lui îl neliniștiră pe preot; trăit printre țărani, părintele apucase felul lor de viață, le câștigase obiceiurile și odată cu ele superstițiile. Pretențios și mândru în discuții, mai ales când îl vorbea de rău pe'nvățător, „... altfel se prezintă lucrurile, la noi, cei cu studii universitare", nu se putuse împotrivi strecurării în propria-i fire a purtărilor și credințelor rustice. Astfel, că, mai crezând, mai râzând, părintele se lăsă convins și-și luă patrafirul și evanghelia, îndreptându-se către bise-

(Continuare la pagina 6).

PEISAGIU

de Pavel Bellu

Adie în fața vântul frunzos,
Verzi alge, pești putrezi și sare
Ceasul furtunii, în izobare,
Conduce vasul în jos.

Paralele acuatice scutură prora
Inima vasului bate, —
Singură'n singurătate
Sparge în sânge-aurora.

Sepia'n svâcnet sătul,
Peștii electrici știu semnul:
Binal trece, în spate cu lemnul,
Peștele-acesta fudul.

Innotul taie inversul val
Cercuri de sare la gură
Curajoase cetăți, multe trecură!
In adânc, scheletul lor vegetal.

Pură foșnește apa mătasă
Corabia oblică'n vânturi
Rotitele sboruri i-aplică pe scânduri
Pecetea lor mare, umbroasă.

ABSENȚE

de Paul Eluard

Mă plimb la braț cu umbrele
Trec pe dedesubtul umbrelor
Singur.

Mila-i mai deasupra și poate să stee acolo
Virtutea-i pomană pentru sânii săi
Și grația îi tremură în firele pleoapelor
Și-i mai frumoasă decât figurile coloanelor
Și mai aspră
Și o întâlnesc aci, jos,
Viețuind cu pietrele și cu umbrele.

Limpezimea dă acum ultima luptă
Dacă mă afund în somen nu mai vreau să visez
Care va fi atunci lancea biruințelor mele?
Soarele taie crăpături mari în ochii mei larg deschiși
O, grădină a ochilor mei!
Toate fructele se rotunjesc aci spre a schimba florile,
Flori în noapte,
O fereastră de frunze
Se deschide deodată în față.
Natură fără de țărm, unde îmi voi apăsa cu indureratele buze?

O femee este mai frumoasă decât lumea în care trăesc
Și închid ochii.
Și ies la braț cu umbrele
Trec pe dedesubtul umbrelor
Și umbrele reci mă cuprind.

(„Capitale de la Douleur") — In românește de Pavel Bellu

BĂTAIA

de Iosif Aldan-Moisi

(Continuare dela pagina 1)

Intunerecul e ca acela din ochii unui orb. De o săptămână pozițiile rusești tac. Și toți știu ce'nseamnă această tăcere. Se pregătesc. A fost eliberat Nalcik-ul, apoi Armavyr-ul, pe urmă Maijkop-ul, și cercul se strânge neîndurător în jurul Krasnodar-ului. Nesfârșite coloane nemțești, ce gonesc neîncetat ziua și noaptea îndărăt spre Taman, arată proporțiile dezastrului german. Dar asta nu-l îngrijorează pe Ion. Gândul îi stărue nerăbdător la ziua când va putea părăsi acest tranșeu blestemat și va lua-o la picior într'acolo, unde e casa.

Un păduche, doi, zece au pornit de sub cingătoare și urcă în sus spre ceafă. Il supără grozav, dar nu se poate scărpina. La dracu!... Ce'nseamnă zece păduchi din cei o mie, câți știe că are!...

In dreapta, peste brâul de apă al Achtyr-ului, un lup urlă stingher a foame și a iarnă. După ce a tăcut liniștea e și mai neagră, și mai înfiorătoare.

Deodată... Dar ce-i asta?! Două mâini de fier, nevăzute, l-au înfășcat de gulerul mantalei, și l-au smucit cu putere în sus. Nu visează. Acum e sus pe parapet. Nu vede nimic, dar aude respirația repezită a Rusului, pe care, în întunerec, îl ghicește uriaș. Cunoaște soiul acesta de oameni. Sunt cu aproape jumătate de metru mai înalți decât el, bălai și cu ochi albaștri. In luptele dela Abinskaja se băteau râzând și îndemnând pe Români să treacă la ei. Se simte opintit în sus și aruncat ca un sac pe umăr. Totul s'a petrecut într'o clipă. Paralizat de frică, nu e în stare să facă nicio mișcare ca să se apere. Nici să strige nu putea, atât îi erau de încleșatate fălcile. Dar n'au mers nici zece pași și simte pe Rus împiedecându-se și icnind înainte. Căzând, urletul i-a scăpat, însfârșit din gâtlej, făcând să hăue pădurea. O rachetă a țâșnit în sus, pe urmă alta și alta. Alarmate, tranșeele s'au trezit, și răscolite de frică, posturile au început să tragă cu toate armele, fără țintă. Rachetele țin poziția luminată, dar nu se vede nimic. Pe Rus parcă l-a'nghițit pământul. Desmeticit, Ion strigă: „Stați fraților, nu trageți, sunt eu, au vrut să mă fure Rușii"...

De atunci s'au scurs zece luni încheiate. Dar și acuma, strâns mușuroi sub foaia de cort, bătăile inimii i se împart între dorința de a dormi și groaza de a nu fi ucis în întunerec.

Zorile pâcloase și reci împrăștie ultimele neguri ale somnului din trupurile care se trezesc, și mai obosite, ale oamenilor din tranșee. Au dormit? Cine ar putea spune! Somnul pe poziție seamănă cu opintirea pe care-l trag tot mai adânc și mai adânc duhurile cleioase ale unei mlaștini. Orele de somn sunt ore de neintrerupt coșmar. Zorile vin ca o eliberare din cleștele somnului.

La inspecția de dimineață, „dihorul" i-a găsit pe cei doi la capătul tranșeului, țepeni.

— Cu voi ce-i, má, aici?

Niciun răspuns.

— Mă, n'auzi?!

Careva s'a aplecat peste ei și i-a sgâlțâit cu putere. Au tresărit amândoi buimăciți. Teteristul, vânăt, tremură ca apucat de friguri. Sergentul se ține mai bine. S'a prezentat reglementar și dintr'o suflare a dat gata o istorie ticluită în fugă... — „Pe urmă ne-am desprins din coloană și pe după tufele de răchită, pe-aci ne-a fost drumul".

Mințea, se vedea bine că minte. Atunci teteristul nu s'a mai putut răbda și bâlbâindu-se din cauza maxilarului, care-i tremura îngrozitor, a spus: „—„Dacă aș avea, domnule căpitan, ceva care să scoată frigul din mine, v'aș povesti mai amănunțit cum s'a'ntâmplat". „Dihorul" l-a privit odată chiorâș, pe urmă, întorcându-se, i-a spus scurt: — „Haide, bre cu mine"!"

Adăpostul „comandantului" e ceva mai mare decât o cutie de conservă. Pe o așchie înfiptă în peretele adăpostului pâlpâe, pe terminate, un opaiț. După două guri bune de rachiu, teteristul își simte sângele pornind șuvoi, ca apele primăvara după desgheț. In picioare nu puteau sta, căci îi apăsa tavanul, deaceea s'au așezat amândoi jos, față'n față, răzimați fiecare de câte un perete.

— Acum dă-i drumul!... dar mai intâi spune-mi cum te cheamă.

— Dragu, soldat Dragu Matei.

In locul adăpostului plutește o căldură stătută, pierdută de „dihor" în timpul nopții. Lumina tremurată o opaițului aruncă o lumină roșiatică pe jumătate din obrazul căpitanului. „Figură de bestie", gândi teteristul. Frunte îngustă și canini puternici, înfipți perpetu în buza de jos. O teamă absurdă îi întârzia teteristului vorbele'n gâtlej. A început să vorbească abia după ce a văzut că „dihorul" se uită nerăbdător la ceas.

— Venim dela Anapa. Eri, în zori, după e ne-au prins, au desbrăcat pe ofițerii și pe soldații nemți în peile goale și femeile i-au biciuit

Fruntea de pavian a căpitanului s'a încrețit, îngustându-se, până ce s'a făcut de-un deget. Ochii, rotunzi ca la corb, i se mișcau în neștire într'o parte și alta. „O bestie lașă", gândi din nou teteristul și se simți deodată înveselit. Acum nu-i mai era teamă; n'avea în față decât un guzgan strâmtorat.

— De noi s'au îndurat Rușii și ne-au dat drumul, deși am fi meritat-o și noi din plin... Multe din femeile, cari îi băteau, pe apucate, cu bucăți împletite de cablu telefonic, mai aveau încă legate de glesne rușinoasele banderole albe, ordonate de nemți, semnificând moștenirea prin siluire a sifilisului, sau blenoragiei semănate de ei și... de noi.

Când a zis „și de noi", a făcut cu mâna un semicerc, cuprinzând în el și pe „dihor", care a avut o tresărire dureroasă, de parcă ar fi vrut să se apere.

— Eu? — eu nu! Eu sunt ostaș, am acasă nevastă și copii, eu nu am avut nimic cu „civilii".

— Nu v'am numit pe dumneavoastră, a spus teteristul împăciuitor, dar... ne-am înfruptat și noi din silniciile nemților și acum le ajutăm să-și ducă crucea... Eri nemții au plătit și pentru noi, dar nu vor putea plăti tot... într'o zi ne va veni rândul și nouă... împăcați-vă cu sufletul!...

Se mira singur de curajul cu care înfrunta căutătura, dintr'odată sălbăticită, a căpitanului. Se aștepta să vadă mâinile acelea înegrite de jeg întinzându-se spre el și sugrumându-l. Aș!... mare scofală...

Undeva în stânga plesniră, una după alta, patru obuze, mușcând înfundat pământul. „Dihorul" a sărit, destinzându-se ca un arc, și a eșit pe gura adăpostului. După aceea se auziră de-afară ordine pripite și țăcănitul închizătoarelor dela arme.

Alături de el, din intunerec, sbârnăi telefonul de campanie. Intinse mâna și ridică, în neștire, receptorul. Auzi de foarte departe, ca dela capătul pământului:... postul de observație al infanteriei lovit în plin... morți... faceți posturi de observație pe companii... allo a-i înțeles?... ai înțeles?...

— Am înțeles! și dădu să lase receptorul, dar se răsgândi: allo!.. unde e comanda regimentului? Pauză. Apoi se auzi o înjurătură spusă pripit, o expresie ironică din care se desprindea ceva ca „pierderea busolei" și la urmă de tot explicația: Voscresensk, 3 km. — Nord.

S'a ridicat apatic și a eșit. S'a strecurat printre oameni până la șanțul de comunicație și a pornit dealungul lui, furnicat de dorința de a fi cât mai departe de iadul acesta. De sergent nu-și mai aduse aminte.

CAPRELE LUI ONUȚ

de Florian Potra

(Continuare din pagina 5)

rică. Intretimp, sfătul trimisese după ghiac și vestea se răspândi ca puful de păpădie, în toate vânturile. Când popa Rusalin ajunse în fața bisericei, o gloată mărișoară se strânsese sub poala dealului și urca spre lăcaș; în curând sosi și ghiacul. Intretimp, părintele se apropiase de perete și aruncă o privire printre crăpăturile bârnelor. Nu rosti niciun cuvânt când se dădu îndărăt, dar sfătul îi văzu paloarea și cele trei cruci făcute cu mâna tremurată. Ajunseră pe rând și oamenii, care prinseră să-și facă la cruci cu grămada; se aduse o masă, un castron cu apă și o legătură de busuioc. Popa își desfășură patrafirul în care învelise evanghelia, petrecându-și grumazul prin el; și dupăce-și drese tremurul din glas, începu să slujească. Ghiacul răspundea cu jumătate de glas, iar sfătul învârtea nervos, în pumni, cheile bisericei. Intretimp, mulțimea se 'ngroșase; câțiva țărani mai îndrăsneți, se apropiaseră de perete, să verifice spusele sfătului. Se retrăgeau îngroziți, mai ales că dobitoacele începuseră să behăie nerăbdătoare. — Ai tulai! Auzi-i cum fac: ca caprele! — iar restul gloatei se mulțumi cu exprientele și confirmarea celor câtorva; îngenunchiaseră toți și-și îndreptau privirile spre cer. Se 'ncinsese o slujbă în toată firea și ființele se arătau neliniștite: dincoace și dincolo de ușa cenușie a casei Domnului.

Veni însfârșit și clipa supremă: stropirea cu aghiasmă a lui Satan. Dar pentru înfăptuirea actului acestuia, trebuia deschisă ușa; cineavea îndrăsneala? — S'o deschidă sfătul că el are cheile! — Ba s'o deschidă ghiacul! — se apără acesta. — Părintele să deschidă că el îi sfânt: — se auzeau voci din popor. Se iscă o ciorovăială de și diavolul de-ar fi fost de față ar fi pierit speriat. Infíne, se căzu la 'nvoială ca ușa să fie deschosă de către sfăt, ca unul ce avea menirea aceasta, tot el păstrând și cheile. După câteva proteste zădărnicite, acesta trebui să se plece și începu să pregătească întreprinderea: flutură neliniștit cruci multe, murmurând fără, 'ntrerupere: — Doamne-ajută ... Doamne-ajută... — Șovăi un timp, apoi, împins de mulțimea din spate, își luă inima 'n dinți și păși hotărît către ușă; dar tocmai când ajunse în fața ei, țapul behăi cât îl ținu gâtlejul și badea Onuț se trezi în brațele unei femei din rândul femeilor; dar sfătul dârdăia deabinelea. Cu chiu cu vai izbutiră să pună iarăși în picioare acest berbec, spărgător de porți zăvorite. Invârti, prevăzător, cheia. Momentul era înfricoșător și totodată măreț: părintele, cu castronul de aghiasmă în stânga, stătea cu dreapta înălțată, pregătit să stropească pe Satan; ghiacul, ținându-se de anteriul popii, privea peste umărul acestuia, mulțimea holbată și încordată, aștepta fricoasă, iar sfătul, cu pantalonii deveniți armonică, tremurând cu mâna pe clanță se ștergea de sudori. Avea acest tablou ceva din măreția aceluia în care papa Leon, în straie de sărbătoare, întâmpină căpeteniile hune.

In definitiv, clanța scârțâi sub apăsarea mâinii, iar ușa se crăpă încet. Ca o prepeliță turburată în odihnă, țâșni țapul pe deschizătura strâmtă. Iar sfătul Onuț Pașca, ce stătea după obiceiu, crăcănat în mijlocul pragului, se trezi luat între picioare, răsturnat pe pajiștea verde și rostogolit apoi spre povârnișul ce se 'nclina deasupra crâșmei. Mai avu răgazul să sbiere-

— Stropeșche părinche, că pă mine m'o dus ghiavolu!

Bilanțul de un an al ARLUS-ului din Timișoara

de Nicolae Țoia

După primul război mondial România a fost metodic ținută departe de adevarata situație din URSS. In imediata apropiere a țării noastre se ridica un popor, se călea o voință nesdruncinată pentru un viitor mai bun al întregei omeniri, în timp ce la noi viața sub toate aspectele ei, se reducea la o svârcolire caracterizată doar prin pecetea interesului meschin personal. Lipsa unei cunoasteri serioase a adevăratei stări de lucruri din URSS a atras după sine tot felul pe prejudecăți, care în mod fatal ne-au împins spre dezastrul pe care cu toții l-am trăit.

Față de purtarea României, Uniunea Sovietelor ar fi avut toate posibilitățile să se poarte ca și cu un inamic învins. Ori, URSS din primul moment ne-a întins o mână generoasă, ne-a arătat o profundă înțelegere, și ne-a dat posibilitatea, ca luptând alături de Armata Roșie să recâștigăm Ardealul pierdut printr'un dictat rușinos și nedrept.

Pentru a pune în adevărata lumină situația din Uniunea Sovietică, în toate domeniile avtivității sociale, s'a creat „Asociația Româna pentru strângerea legăturilor cu URSS." Asociația ARLUS face operă de cunoaștere și dragoste, după cum afirma Dl. D. Gusti întrun articol al D-Sale. Democrația în țara noastră este strâns legată de prietenia cu Uniunea Sovietică; și: prin ARLUS putem dărâma zidul mincinilor împotriva Uniunii Sovietice.

La București și în celelalte orașe și centre importante ale țării, unde ființează ARLUS-ul, cei mai străluciți intelectuali depun toate sforțările pentru realizarea scopurilor propuse. In felul acesta ARLUS-ul continuă oarecum activitatea începută în 1934 de către Asociația Amicii Uniunii Sovietice, ai cărei membrii îndrăzneți trebuira să înfunde închisoarea și lagărele tuturor regimurilor ce s'au perindat.

Din statutele Asociației rezultă scopurile propuse:

Scimb de material informativ (cărți, reviste, lucrări, filme, expoziții, reprezentații teatrale); schimb de conferențiari, studenți, cercetători în domeniul economic, social, științific și cultural; strângerea materialului informativ și îndrumarea pentru legături economice, conferințe publice și cursuri libere, asupra culturii și a științei în diferitele centre ale țării: comunicări în secțiile Asociației, asupra vieții sociale, economice și culturale din URSS; stabilirea de raporturi cu instituțiile economice, de cercetări științifice, culturale și sociale și cu acele instituții care se ocupă cu problemele românești din URSS; orginizarea de cursuri de limba rusă; înființarea unei biblioteci cuprinzând traduceri din autorii sovietici, reviste periodice, pentru a servi la cunoașterea reciprocă; editarea de publicații în limba româna; editarea de publicații în limba rusă, prin care să se facă cunoscute în URSS, lucrările reprezentative ale scriitorilor, oamenilor de știință și artiștilor români.

(Continuate la pagina 7)

CRONICI ŞI PĂRERI

Literatura sub altă perspectivă

Incordarea omenirii în luptă împotriva hitlerismului a prilejuit naşterea unei literaturi, care oglindeşte retrospectiv şi în toate formele ei, această încordare. După cum spune Ehrenburg, însă, această literatură este departe de a putea reda în toată splendoarea lor valorile morale, ridicate din mijlocul maselor largi populare, ca un stăvilar în faţa cataclismului deslănţuit de fascism. Ceeace nu înseamnă, încă, că exploatarea literară a subiectului (războiul hitlerist de cotropire şi lupta de rezistenţă a popoarelor cotropite) va continua fără putinţă de epuizare. Afară de cazul dacă — după cum spune tot Ehrenburg — nu se va naşte un geniu, a cărui operă să depăşească tot ce s'a scris până acum, întru prezentarea pentru generaţiile acestea şi pentru cele cari vor veni, a omului nou, născut din măsurarea dintre forţele întunerecului fascist şi ale libertăţii.

Literatura războiului de apărare, în general şi cea sovietică, inspirată de acest război, în special, cuprinde opere nemuritoare, dar formal această literatură este legată de o premiză — războiul — sau dacă vreţi de o cotitură a vieţii dela normal, caracterizată prin organizarea şi desfăşurarea rezistenţei împotriva agresorului fascist. Este firesc, deci, ca odată cu dispariţia premizei, să înceteze şi posibilitatea de exploatare a subiectului de artă.

Caracterul oarecum ciclic al acestei literaturi este evident. „Focul" lui Barbusse, sau „Pe frontul de vest nimic nou" al lui Remarque sunt momente epice dintr'un ciclu ascendent, depăşit la un moment dat de epica plină de febră, de dibuiri şi nesiguranţă, specifică unei perioade care se va încheia cu începerea unui nou război, deoparte, sau de literatura robustă şi optimistă a construcţiei socialiste din Uniunea Sovietică, de altă parte.

Eroi lui Simonov, Ehrenburg, Solohov şi alţii vor continua încă mult timp să trăiască între noi, îi vom întâlni pe străzi, în birouri, în uzine sau pe ogoare, îi vom saluta şi îi vom cinsti dar ei înşişi vor trebui să ajute la cicatrizarea hidoaselor răni lăsate de războiul fascist. Viziunea sălbatecă a acestui război ne va urmări — cine ştie până cnâd încă! — dar viaţa îşi face loc triumfătoare şi-şi asteaptă cântăreţii.

La ruga, ca o dibuire spre lumină, a lui Mihail Lukonin, scăpat din iadul de foc:

„O, iartă-mă... nu ştiu să dorm în pat,
Să iau loc la o masă...

. . . .

Invaţă,mă să văd din nou lumea!"

Ehrenburg dă semnalul învierii:

„...mâinile învaţă să mângâe iar
Şi gurile vor şti toate să sărute..."

E primul poem de după Victorie al lui Ehrenburg, şi are în el ceva din sensul ridicării din nou spre lumină a colţului de iarbă, uşurat de apăsarea călcâiului de cismă ţintuită. Dar dela acest simbol al mâinilor devenite libere, până la uriaşii de beton şi oţel, opere de pace ale aceloraşi mâini, cari n'au uitat să construiască, nu este decât un singur pas. Vom şti să lăudăm aceste mâini.

In plin război antifascist, scriind despre literatura sovietică, Alexei Tolstoi a accentuat: „Omul este scopul tuturor străduinţelor noastre", conturând, astfel, cu precizie obiectivul literaturii sovietice.

Dar, oare numai literatura sovietică are acest obiectiv? Hotărât, nu! Dorinţa dea atinge acest obiectiv aparţine întregei literaturi mondiale.

„Omul" acesta, multiplicat în sute de milioane de exemplare, de rase şi culori diferite, cuceritorul propriei sale libertăţi, eri, şi constrcctorul unei lumi, care-i va aparţine în întregime, mâine, a dovedit că poate constitui un splendid şi perfect subiect de literatură. Cei cari obişnuaiu să cânte în literatură o minune a tehnicei moderne — cum ar fi, să zicem, marea uzină depe Niagara — au uitat că minunea nu e uzina, ci mâinile cari au aruncat-o peste apele sălbatece ale fluviului, stăpânind îndrăzneţ fierul, cimentul şi forţele naturii.

Literatura de mâine pe acest „om" îl va saluta.

i. a. m.

Bilanţul de un an al ARLUS-ului din Timişoara

de Nicolae Ţoia

(Continuare din pag. 6)

La Timişoara, ca sfârşitul anului trecut, în urma unui apel lansat la 20 Decemvrie, se constitue ARLUS-ul la data de 1 Decemvrie.

Actul de Constituire este semnat de două sute de membri, oameni din toate păturile societăţii, prezenţi la Şedinţa de Constituire.

Greutaţile inerente oricărul început nu au constituit o piedecă pentru activitatea ce şi-o propusese filiala Timişoara. Cu multă răbdare, tot atâta bunăvoinţă şi jertfă din partea promotorilor ei s'au rezolvat toate: s'a găsit un local acceptabil cu mobilierul respectiv şi toate instalaţiile şi ustensilele necesare pentru buna funcţionare a unei organizaţii de natură ARLUS-ului. Concomitent cu soluţionarea acestor probleme s'a păşit voiniceşte la activitate: s-au recrutat membri, s'au structurat diferitele secţii, s'a desfăşurat un bogat program cultural-artistic: conferinţe, meeting-uri, piese de teatru, opere, recitaluri de balet, etc.; s'au difuzat în mod gratuit reviste, ziare, publicaţiuni, broşuri, cărţi. Azi la 31 Decembrie 1945, după un an de muncă, Regionala Banat a ARLUS-ului poate prezenta un bilanţ cu sold activ.

Regionalei Banat îi sunt subordonate Filialele judeţene din Arad, Lugoj, Oraviţa cu respectiv 7,4 şi 4 subfiliale săteşti. Judeţenei Timişoara îi mai sunt subordonante subfiliale săteşti şi mixte din Cenad, Ghilad, Sânicolaul Mare şi Partoş. Filiala Timişoara însumează un total de 1493 membri şi are o bibliotecă ce numără 428 te volume, în afară de o bogată colecţie de ziare, reviste şi publicaţiuni diferite în limba rusă şi română; funcţionează cu 15 secţii, dintre cari ultima a luat fiinţă în ziua de 29 Decembrie 1945.

In cifre, activitatea ARLUS-ului la Timişoara se prezinţi în felul următor: 14 conferinţe publice; 4 concerte şi audiţii muzicale; 6 reprezentaţii de balet, dansuri şi jocuri populare; 5 comemorări, recepţii şi banchete; 3 meeting-uri; 4 reprezentaţii de teatru şi operă; 6 reprezentaţii cinematografice; 1 expoziţie documentară (MOSCOVA); 2 cursuri paralele de limba rusă, unul după metoda gramaticală predat de dl. prof. Pogorevici şi unul după metoda conversaţiei, predat de dl. prof. Rusei.

Incheem această schematică dare de seamă, convinşi că anul care vine ne va înregistra o activitate încă şi mai fructuoasă pentru promovarea ideilor pentru care luptă ARLUS-ul.

Pe marginea cărţilor

Const. Simonov: Zile şi nopţi

Ne aducem cu toţii aminte de comunicatele comandamentului hitlerist, în cari se numărau orele Stalingradului, comunicate cari pe zi ce trecea, oglindeau o tot mai nestăpânită furie şi în acelaş timp, lăsau să se intrevadă mersul viitor al războiului, care pentru ei nu mai putea fi în nici un caz victorios. Şi în vreme ce, la posturile naziste de radio, se trâmbiţa iminenta cădere a Stalingradului, de partea cealaltă a taberei de luptă acolo unde ostaşii libertăţii nu aveau decât o singură lozincă: „izgonirea cotropitorilor fascişti", se aduceau întăriri de trupe proaspete pentru marea bătăilie ce începuse şi sufietele se căleau la flacăra albă şi curată a unui eroism legendar, izvorît din marea dragoste pentru patria sovietică şi pentru libertate.

Romanul „Zile şi Nopţi" este o frescă a acelor luni de grele sacrificii şi încordări supraomeneşti pentru biruirea unui duşman superior numericeşte, fără ca să fie şi superior sufleteşte. Acest roman este fresca — document a celui mai important episod din lupta impotriva fascismului, Stalingradul fiind piatra unghiulară nu numai a războiului pentru libertatea popoarelor, ci aceia a civilizaţiei umane şi a viitorului ei.

Găseşti în acest roman o simplitate aproape liniară în atitudinea eroilor lui Simonov, o atitudine multiplicată în tot atâtea exemplare, câţi soldati şi femei stau cu arma în mâini şi sângerează pentru libertate între dărâmăturile Stalingradului, atitudinea rezistenţei cu orice preţ.

Această atitudine extremă, de rezistenţă până la moarte, în faţa duşmanului, porneşte dintr'o adâncă dragoste de Patrie, dintr'un patriotism nou şi progresist, care luminează sufletul fiecărui ostaş sovietic. Această atitudine uniformă şi lineară, cum i-am spus mai sus, nu constitue un punct slab al romanului, ci, dimpotrivă, un punct ce ridică valoarea cărţii la aceea a unui splendid document al sentimentului patriotic care este dus până la jertfa supremă.

Datorită spiritului de jertfă ce animă faptele eroice ale fiecărui soldat sovietic, această rezistenţă se va transforma peste câteva luni într'o ofensivă generală, care-i va duce pe nemţi îndărăt, dincolo de satele si oraşele pustiite şi jefuite, până în ultimul bârlog, acolo de unde au pornit, semeţi şi siguri de victorie, în toamna lui 1939.

Pentru înaltele învăţături morale, dăruite de acţiunea surprinsă cu tot bagajul ei realist (bonomie, glumă idilă, pasiune, devotament, şi eroism) şi pentru exemplul strălucit al miilor de ostaşi roşii căzuţi între ruinele oraşului-erou, pentru pace, pentru libertate şi pentru progres, acest roman trebue citit.

p. v,

N. S. Tihonov: Leningrad, oraş erou

Marele scriitor sovietic, N. S. Tihonov, preşedintele Uniunii Scriitorilor Sovietici, este un fiu al Leningradului. A fost la datorie când obuzele germane loveau acest oraş erou şi când oraşul a fost eliberat, el a cântat lupta eroică al acestui puternic străvilar al năvalei hitleriste.

Leningradul este un oraş foarte mult iubit de oamenii sovietici. Este leagănul Revoluţiei Socialiste, aici a fost răsturnată domnia ţarului, aici marele Lenin a depus temeliile Statului Sovictic şi ale Armatei Roşii. Leningradul este făclia culturii ruse şi un arsenal al industriei socialiste. Nemţii l'au râvnit deci nu numai din punct de vedere strategic ci şi din cauza importanţei lui politice şi economice. Au vrut să-i cucerească prin aşa zisul „războiu fulger", ca apoi din Finlanda să învăluiască toată partea de Nord a Uniunii Sovietice. Dar Leningradul s'a ridicat ca un singur om şi pintr'o muncă urişă au construit linii de apărare, şanţuri antitanc şi înpolându-se în miliţii populare, au făcut un baraj viu în jurul oraşului lor iubit. Germanii cari au cucerit Varşovia Parisul, Belgradul şi Atena, s'a ciocnit aici de o rezistenţă turbată de felul căreia încă nu s'a întâlnit, s'au lovit de eroismul apărătorilor oraşului lui Lenin.

La 25 Septemvrie 1941 von Leeb este nevoit să înceteze asaltul. Fermitatea trupelor dela Leningrad a oprit hoardele mecanizate ale lui Hitler.

Nemţii au schimbat tactica. In locul asaltului au întrodus blocada, voiau să înfometeze oraşul. Lipsea din oraş energia şi lumina eletrică, apa, cărbunii şi lemnele, lipseau alimentele. Şi totuşi fabricile lucrau, aprovizionând frontul cu arme şi muniţii, incendiile provocate de bombe erau stinse, bolile şi lipsurile nun puteau înfrânge curajul apărătorilor oraşului. A venit iarna. Au construit un drum peste Lacul Ladoga — numit „drumul vieţii" — restabilind astfel legătura cu Armata Roşie şi sub bombardamentul artileriei şi aviaţiei inamice se aprovizionau cu arme, muniţii şi alimente. Orasul lui Lenin şi-a reîmprospătat forţele.

După un an, în Ianuarie 1943 porneşte ofensiva de străpungere a blocadei, linia ferată Moscova—Leningrad este din nou liberă, iar germanii sunt siliţi să cedeze. Acum ei caută să distrugă oraşul. Zi şi noapte, artileria şi aviaţia lor varsă asupra Leningradului o ploaie de bombe si proectile. Apoi încearcă din nou încercuirea dar străduinţele lor sunt zadarnice. In Ianuarie 1944, porneşte ofensiva despresurării definitive. Dispozitivul german, întărit timp de trei ani „valul de Nord" este străpuns. Oraşul lui Lenin salută victoria cu 24 de salve trase din 324 de tunuri.

Oamenii din Leningrad, râzând şi plângând de bucurie, sărbătoresc victoria după trei ani de asediu, în ziua de 27 Ianuarie 1944. Eroismul lor legendar a uimit lumea întreagăr şi este meritată mândria celuia care poartă în piept decoraţia: „Pentru apărarea Leningradului".

Geo Bogza: Cartea Oltului

O carte bună care trebue citită pe îndelete, în linişte şi dacă se poate în odăiţă „la gura sobei". Te fură stilul, visul şi peisagiile către care te îndeamnâ autorul. E o ademenire meşteşugiră de om sfătos şi

Autorul te ia binişor de mână şi dela izvorul Oltului te poartă cu poveştile până la vărsarea lui în Dunăre. Urci pe coaste de munţi, sari din stâncă în stâncă, admiri cotiturile râului şi goana sa de valuri mânioase şi îndurerate, că s'a despărţit de fratele său liniştit, Mureşul. Poate şi deaceia Oltul străpunge munţii, tulbură liniştea văilor şi se asvârle peste stânci cu mânie turbată.

Şi călăuză-autor îţi deşteaptă atenţia asupra frumuseţilor din cale, îţi aminteşte de poveştile şi faptele ce se leagă de acest râu, Oltul. Te opreşte pe vreo stâncă, pe marginea malului şi începe... „a fost odată! ..." Imbinând povestea cu descrierea peisagiilor din cale, nici nu ştii când ai ajuns la punctul de vărsare în Dunăre.

Autorul leagă de Olt o întreagă poveste dar şi adevăruri. Viaţa Oltului devine în descrierea autorului, treaptă minerală, vegetală, biologică, spirituală, istorică şi de reîntoarcere în cosmos. Mai mult un index alfabetic ne fixează „întâmplările şi înfăţişările lumii pe care Oltul a străbătut-o".

Stilul e o dantelărie iscusită de cuvinte, care sculptează imagini şi ca într'un film de vederi te poartă pe malurile Oltului trecând printr'o ţară de poveşti...

g. a.

F. Aderca: Revolte

Mai mult însemnări decât un roman, deşi întâlneşti personagii, cadru şi atmosferă. Acţiunea lipseşte. Sunt zile numerotate şi însemnate nervos cu întâmplările lor, de omul care suferă şi care natural se simţe „mulţumit şi bine" în familie, când deodată la o amiază, îmbelşugată, se pomeneşte cu agenţii de poliţie şi invitat să-i urmeze în calitate de „arestat". Reflexii şi protestări nu se mai pot face. O nouă lume îl aşteaptă pe eroul nostru Stefan Istrăteanu. Celula închisorii cu o frântură de cer, aşa, când şi când, şi nelipsita santinelă, care-l poartă după ordine pentru cercetări din cabinet de instrucţie în cabinet de instrucţie.

Şi în lumea această cu judecători, aprozi şi arhivari, viaţa îi dă drept dar, un buchet de „revolte" care îi macină sufletul şi care-l face să dea cu copitele ca un animal împovărat în neputinţă de-a se mai apăra altcum. O serie întreagă de peripeţii şi izbucniri de revolte întâlneşti dealungul cărţii care aduce şi acea notă de situaţiuni comice dar şi tragice, pentru un om care se vrea liber, dar care este încătuşat de înşuşi dreptatea, pe care o ignorează justiţia. Cetind cartea îţi vin, în minte „anonimii nevinovaţi" care trebue să ispăşească „arestări şi umiliri" datorită unei erori judeciare şi răutăţii omeneşti, care întunecă adevărul.

Cartea d. Aderca dacă nu aduce adâncimi de roman, totuşi prin stilul şi situaţiile ironice faţă de o lume incorsetată de legi şi regulamente îţi redeşteaptă în suflet micile revolte din nedreptăţile vieţii tale.

g. a.

Iulia Simu — Treerat în Banat

NOTE ŞI COMENTARII

Pro nobis

Cu acest număr „Vrerea" încheie al VI-lea an de apariţie, al 14-lea dela data apariţiei ei.

Drum greu şi anevoios am străbătut. Am pornit un mănunchiu de oameni, „o chită de tineri", — cum scria despre noi atunci un bătrân cărturar bănăţean — căci acum patrusprezece ani, da, eram încă tineri, iar acum — „nu suntem încă bătrâni!" (Ce artăgoasă şi protestatară sună această afirmaţie a noastră!)

Ci, adevărul este, că dela înălţimea tâmplelor ninse privim de acum înapoi. Avem înfrângeri de înseilat, avem morţi de pomenit, avem biruinţe de aniversat. Avem un trecut. Avem patruprezece ani de frământări, de lupte, de eforturi aspre, pentru a duce tot mai înainte şi tot mai sus gândul cu care am pornit la drum. Anii de interdicţie ai regimurilor dictatoriale nu au reuşit să rupă nimic din continuitatea căii noastre. VREREA din 1945 este aceeaşi cu cea din 1932. Calea noastră nu a înscris abateri şi nici cotituri. A rămas dreaptă, aşa cum am trasat-o acum 14 ani şi cum o vom păstra şi pe mai departe.

Gândul nostru e acela iniţial, de a creia şi menţine o revistă bănăţană în spiritul adevărat al vremii, al progresului. Atât. Dar pentru cine ştie să gândească credem că ajunge.

Greutăţi cunoscute tuturor publicaţiilor, în special de hârtie, ne-au împiedecat apariţia regulată în tot cursul anului. Am preferat însă să aparem cu întârzieri, fie cât de mari, decât să renunţăm la aspectul technic al revistei. De-acum aceste greutăţi au scăzut mult, şi pe anul 1946 am reuşit să asigurăm o apariţie la timp, Tot odată vom mări şi tirajul, astfel că vom putea satisface toate solicitările, pe care până acum am fost nevoiţi, din neputinţa de a majora tirajul, să le refuzăm.

De-acum revista va apare lunar, numerele pe Ianuarie şi Februarie 1946 vor fi puse pe piaţă la intervale de o săptămână în cursul lunei Februarie.

„Vrerea"

Teatrul Poporului

din Timişoara, izvorât dintr'o necontestată necesitate culturală a provinciei noastre şi-a deschis însfârşit porţile. Intr'adevăr, după plecarea Teatrului Naţional şi Operei Române din Cluj îndărăt în capitala Ardealului, în viaţa culturală şi artistică a Timişorii, şi a întregei provincii, a rămas un gol imens. Incercările de a menţine aci măcar o parte din ansamblul acestor instituţii, precum şi aceea de a înfiinţa aci măcar una asemănătoare, fie un Teatru, fie o Operă de Stat, au eşuat, — cauzele nu le mai analizăm aci.

Acest gol lăsat de plecarea celor două instituţii, este chemat să-l umple Teatrul Poporului. Injghebat dintr'o pornire sănătoasă şi grupând în cadrele sale o seamă de talente tinere, entusiaste şi cu dor de muncă, acest teatru a pornit sub semnul celor mai binevoitoare ateptări.

Tocmai de aceea este mai mult decât regretabilă greşala, care l-a făcut să se poticnească dela potou chiar. Teatrul Poporului, iniţiat şi creiat din şi în spiritul celei mai largi şi reale democraţii, şi-a deschis întâia stagiune cu piesa „Ion al Vădanei" de Nicolaie Kiriţescu! Repetăm, de Nicolae Kiriţescu, ca să eliminăm orice urmă de îndoială: acelaş Nicolaie Kiriţescu. care în calitatea de director al Teatrului Naţional din Cluj la Timişoara, timp de două stagiuni a sfidat cu o nepăsare crasă întreagă opinia publică bănăţeană, atât cercurile culturale şi artistice, cât şi pe cele, — mai ales pe aceastea, — politiceşte situate în afara năzuinţelor antonesciene.

D. Kiriţescu a fost un reprezentant credincios şi acerb al regimului antonescian şi a înţeles să introducă intens în viaţa Naţionalului poruncile stăpânilor săi. Timp de doi ani dânsul a degradat scena Naţionalului la o simplă tarabă de bâlciu, de unde arta a fost isgonită şi în locul ei au fost introduse sforăitoarele lozinci ale regimului, în special aţâţarea la „cruciada antibolşevică". Tot ce a cuprins măcar o uşoară aluzie la principiile democraţiei a fost isgonit din repertoriul acestui teatru, şi în schimb inserate în repertoriu blasfemii la adresa artei şi bunului simţ, ca de exemplu „Republica Femeilor" de Cantacuzino, o şarjă superidioată şi lipsită de cel mai elementar conţinut de artă la adresa comunismului, pusă în scenă în cel mai scabros spirit ţigănesc, sau măgăria „supra patriotică, creştină şi antibolşevică", „Cazemata Voluntarilor".

Scriitorii şi artiştii democraţi au făcut coaliţie împotriva lui. Cu toate rigorile cenzurii, atacurile la adresa lui s'au ţinut lanţ, ecoul lor a ajuns până la Bucureşti, şi toată apărarea pe care i-o făceau oficinele „Daciei" şi „Biruinţei", nu i-au putut spăla ocara.

Dar el, tare pe situaţie, om credincios al regimului, continua să sfideze pe toată lumea şi se răsbuna în fel şi chip pe artiştii cari îndrăsneau să răspundă măcar la salutul vre-unuia din gruparea celor cari îl atacau. Ce-i păsa lui de câtiva condeeri „neoficiali" din Timişoara, când el avea gata deja scenariul filmului „antibolşevic", „Odessa în flacări" şi primise însărcinarea din partea a însuşi „mareşalului" să îngrijească personal de turnarea lui?! Şi a continuat să sfideze!

23 August l'a măturat dela direcţia Naţionalului.

Cum s'a ajuns la programarea lui la inaugurarea primei stagiuni a Teatrului Poporului, nu ştim. Ceece ştim însă, este faptul, că această programare a fost o usturătoare palmă aplicată pe obrazul celor cari în timpul acela în lupta dusă împotriva lui Kiriţescu, au dus o luptă pe faţă împotriva lozincilor regimului antonescian.

Să sperăm că atari greşeli nu se vor mai repeta.

iosif murgă

„Ne lipseşte o revistă estetico-literară!"

In cotidianul „Banatul" din 20 Ianuarie a. c. cineva simte lipsa unei reviste literare în Banat şi încearcă a ne convinge că îi lipseşte cu desăvârşire o tribună demnă de popularizare a scrisului atâtor aleşi ai muzelor.

Naivitatea e simpatică, dacă are scuza inocenţei, dar nicidecum nu-l favorizează pe acela, care are îndrăzneala ignoranţei.

Lipsa unei reviste literare în Banat, denunţată atât de semnificativ în „Banatul" are rezonanţă seacă a unei negaţii. Negaţia însă nu are niciodată ţăria unui argument.

„Banatul" scrie: ... n'am avut până în prezent nici un organ de activitate estetică-literară demn de popularizare".

Ciudat, deoarece nu ştiu cum şi de ce, dar la Bucureşti şi pretutindenea în ţară se ştie, se afirmă, se elogiază chiar, existenţa unei reviste în Banat. Revistele şi ziarele cele mai de seamă din ţară, în frunte cu „Revista Fundaţiilor Regale", „Scânteia", „România liberă", etc. accentuiază tocmai contrarul celor afirmate în „Banatul". Critici de necontestabilă autoritate au scris şi scriu că la Timişoara apare o revistă, care ar fi după părerea lor una din puţinile reviste bune din ţară.

E firesc însă, că acei care se ostracizează în turnul nicidecum de fildeş al ignoranţei nu cunosc sau nu vreau să cunoască realităţi, care lor înşile le-ar putea fi utile, cel puţin pentru a-i ajuta să nu se facă de râs.

Scriitorii şi poeţii din Banat aşteaptă o izbucnire nouă? Noi ştim însă că risipindu-ne trei oameni în patru reviste, nu vom reuşi să dăm patrimoniului comun nimic. Căci, în definitiv, hai să recunoaştem, să ne numărăm. Drama editării unei reviste în Banat rezidă tocmai în puţinătatea noastră numerică.

Sau, mai sunt genii în umbră?

De 14 ani le tot căutăm.

c. m.

Berthold Brecht

Bernhard Shaw a fost numit odată „constiinţa Angliei", Bert Brecht ar putea fi numit, pe drept cuvânt, conştiinţa omului şi într'o oarecare măsură, constiinţa Germaniei.

Teatrul lui Brecht înseamnă ruperea cu vechile tradiţii, atât ca fond, cât şi ca formă. Pentru muzica de jazz a lui Weill, Brecht scrie libretul unei opere realiste, realizând astfel opera ce caracterizează cel mai bine sbuciumatul nostru secol al XX-lea. Nu cavaleri ai unor timpuri trecute, nu gheişe, nici prinţi rătăcitori, sunt pesonagiile centrale ale acestei opere, intitulată grotesc „Operă de trei parale" („Dreigroschenoper"), ci oameni simpli, oameni ai zilelor pe cari le trăim, oameni cu defecte şi vicii, dar şi cu calităţi umane, specific umane. „Spărgători, ucigaşi, hoţi cerşetori tăinuitori, marinari, prostituate, fete tinere, comercianţi, armatori şi avocaţi onorabili, iată o amesteţătură de „oameni în întunerec", pe cari nu-i vedem, fie că ochii noştri s'au obişnuit cu această viziune, fie pentrucă împrejurările sociale nu le sunt favorabile.

Mizerabila condiţie umană face pe Brecht să spună ironic în finalul operei (final care nu are nimic cu happy-end-ul de operetă):

„Căci din ce trăieşte omul? Din faptul
că în fiecare oră.
el chinueşte oamenii, îi desbracă, îi
atacă, îi sugrumă şi-i mănâncă!
Omul trăieşte numai prin faptul că
poate uita
cu totul că el este totuşi om.
Insă domnilor, să nu credeţi cu toate
astea
că omul trăieşte numai din faptele rele.
. . . .
Vai! fiecare om ar prefera să fie bun,
decât crud,
însă înprejurările. ale nu sunt aşa."

„Imprăjurările, te revoltă şi pleci dela vizionarea acestei opere cu credinţa înntrărită că ele trebuc schimbate.

Dacă ar fi să-l credem pe Klabund, originile acestei opere ar trebui căutate în libretul englezului John Gay (1688—1732) intitulat „Opera cerşetorilor", care aduce pe scenă întreaga lume interlopă a Londrei.

In dramele lui Brecht „Ball", „Tobe în noapte", „Omul este om" fâlfâie flăcăra timpului nostru.

Bert Brecht este un antifascist convins, din care cauză a fost nevoit să emigreze în 1933 din Germania, iar „Opera de trei parale" şi „Filmul de trei parale" au fost interzise.

In emigrare, Berthold Brecht cântă în vesurile sale lupta împotriva fascismului şi militarismului imperialist, ca şi suferinţele din lagărele de concentrare.

Când Hitler înscenează faimosul plebiscit, Brecht scrie o serie de scenete, adunate sub titlul „99 la sută" şi prezentată de un grup de actori la Paris. Aceste scene prezintă imagini din ţara care votează (?) 99% pentru nazism. Oameni din Germania nazistă, atmosfera care căuta să înăbuse tot ce e omenesc, copilul care-şi spionează părinţii, agenţii provocatori şi denunţătorii, savanţii sub teroare, copii la exerciţii militare, uciderea oricărui sentiment uman şi încălcarea drepturirlor omului, iată ce se desprinde din această operă scenică. Când zugravul călca în picioare tot ce însemna libertate, cultură şi progres în Europa, în toiul războiului hitlerist, se reprezenta într'un teatru din Zürich o nouă dramă a lui Brecht: „Omul bun din Sechnan", drama omului chinez.

Ce a mai scris Brecht în ultimii ani, nu ştim. Aşteptăm însă cu nerăbdare versiunea românească a operelor sale, spre bucuria tuturor iubitorilor de literatură progresistă din România.

b. toma

REVISTA PUBLICAŢIILOR

Timpuri noi

In faţa valului de minciuni şi tendenţiozităţi ale presei reacţionare străine, această revistă sovietică rămâne un preţios documentar asupra tuturor aspectelor vieţii politice contimporane.

Cu obiectivitate şi competinţă această publicaţie analizează viaţa internaţională în toate aspectele ei, începând dela nouile poziţii cucerite de muncitorime prin înfrângerea fascismului şi imperialismelor agresoare, până la tratarea problemelor politice cari se arată a fi cele mai spinoase, concretizate în ssorţările de organizare a păcii.

Atacurilor făţişe ale reacţiunii anarhice din străinătate îndreptate sub formă de ameninţării împotriva Uniunii Sovietice, dl. Sokolov le răspunde — în Nr. 12 (22) al acestei reviste — printr'un documentat artciol („Despre cooperaţia internaţională şi duşmanii săi"), folosind drept încheere aceste cuvinte dintr'un discurs al d-lui Molotov:

„Uniunea Sovietică a pus întotdeuna pe primul plan al preocupărilor sale, grija păcii şi a cooperări cu celelalte ţări în vederea păcii generale şi adâncirea relaţiilor internationale. Atâta timp cât trăim într'un „sistem de State" şi cât rădăcinile fascismului şi agresiunii imperialiste nu vor fi definitiv extirpate, vigilenţa noastră in faţa eventualilor tulburători al păcii un trebue să slăbească, şi grija de adânci conlucrarea puterilor iubitoare de pace va fi, ca şi în trecut, datoria noastră cea mai de seamă."

Veac nou

publică în ultimele numere o interesantă şi documentată „dispută" asupra realismului, în care dau cu competenţă răspunsuri Marcel Gromaire, Eduard Goero şi Louis Aragon.

Spicuim, cu privire la acest subiect, un pasaj din articolul lui Louis Aragon, care explică logic motivul pentru care arta critic realistă a epocei premergătoare Revoluţiei Socialiste este mai puţin cuprinzătoare şi deci cu un caracter mai puţin universalist decât arta realismului socialist.

„Antiteza clasică — individ contra Stat, calitate contra cantitate, talent contra caracter — care este familiară occidentului şi îmbrăţişată, cultivată de dânsul ca o marcă de superioritate intelectuală, această antiteză a fost întrecută în U. R. S. S. Idealiştii occidentali au interpretat în mod naiv acest eveniment ca un naufragiu, în cursul căruia, spiritul critic, libertatea spirituală, „demnitatea individului" s'ar fi întunecat.

Mă mărginesc astăzi la acest aspect al sciziunii dintre mentalitatea occidentală şi mentalitatea sovietică.

Aici (în occident, n. r.) o antiteză nedepăşită — şi al cărul efect dureros, întreţinut cu multă dragoste, se preface în voluptate alexandrină. Dincolo, antiteză, ce ia forme de energetică.

Aici, o societate a cărei formă actuală epuizată, agonizează în deliciile distincţiei şi estetismului, — dincolo o societate tânără, nu numai din punct de vedere democratic, ci tânără prin climatul care a propagat doctrina filosofică dominantă — marxismul. Altfel spus, o societate tânără prin nădejdea pe care o suscită în spirit perspectiva unei expansiuni infinite a capacităţilor umane, antrenând drept corolar perspectiva unei justificări paralele, în creştere fără termen a condiţiei umane."

Lumea 1946

complectează în mod fericit disputa realismului, începută în „Veac nou", cu un răspuns care se pare că lipseşte din ciclul publicat de această revistă. E vorba de articolul „Realismul socialist" al lui Vladimir Ermilov. Extragem:

„Pentru scriitorii ţării sovietice toate domeniile vieţii politice, sociale, ştiinţifice, de stat constitue izvoare vii de poezie şi frumuseţe. Societatea sovietică nu cunoaşte conflictee între individ şi stat, între individ şi societate, între individ şi muncă, ce formau baza marilor opere ale artei din trecut. Statul sovietic cu constituţia lui, cea mai democratică din lume, statul care a lichidat exploatarea omului de către om, deschide în faţa fiecărui om toate posibilităţile pentru creaţie în orice domeniu al vieţii sociale, crează toate condiţiile pentru creşterea şi desvoltarea armonioasă, pentru manifestarea deplină a iniţiativei creatoare libere cutezătoare. Şi arta sovietică capătă putinţa de a înfăţişa noile raporturi sociale, în care interesele statului şi interesele individuale se contopese. Este clar că arta sovietică afirmă prin poezie aceste raporturi sociale."

Orizont

cu greutăţile materiale cu cari se luptă, revista „Orizont" a domnului Saşa Pană continuă să apară. Obligată, din cauza lipsei curente de hârtie, să-şi reducă formatul, la intrarea în cel de al doilea an de apariţie, „Orizont" continuă să rămână aceeaşi revistă serioasă, scrisă de condeie de luptători antifascişti, cari nu fac din problemele de cultură divertismente.

Tinereţea

în forma ei nouă, pe care a îmbrăcat-o începând dela al 11-lea număr şi având în fruntea ei un comitet de redacţie „aerisit", poartă în paginile ei partea cea mai pozitivă a entuziasmului de care este capabil un tineret, care priveşte realitatea cu curaj constructiv.

Această revistă este organul unui tineret care ştie să privească cu toată seriozitatea greutăţile prin care trece poporul, asumându-şi voluntar şi conştient o parte din grija vârstinicilor de a trece cu bine peste aceste greutăţi.

Noi credem în acest tineret progresist, pentrucă îi simţim umărul lângă al nostru.

Revista Fundaţiilor Regale

serie nouă, reorganizată prin revenirea d-lui Al. Rosetti în fruntea ei, a făcut loc în rândurile colaboratorilor săi şi multor tineri de real talent, cari se afirmă vizibil în literatură şi mai departe, în cultura noastră. Ceeace lipseşte, însă, unora dintre ei este modestia care-i şade atât de bine omului în general, şi care nu trebue să lipsească nici celor cu talent.

Tonul sentenţios şi uneori blazat folosit de d-l Ion Caraion în redactarea „Notelor" şi „Recenziilor" den revista amintită, sună, — să nu se supere ca o tobă nouă, dar totuşi ca o tobă. Nu ne îndoim că dl. Ion Caraion ştie tot aşa de bine ca şi noi că trufia aduce moartea înainte de vreme a poetului. Să-şi aminteacă dl Ion Caraion de toţi acei cari au succombat, înainte de a cunoaşte adevărata strălucire a artei, sugrumaţi de propria lor trufie. E un memento util

„VICTORIA", Timişoara.